

Cezary Golik

Wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów

Streszczenie

W artykule podjęta zostaje próba wyjaśnienia znaczenia pojęcia „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)”, co jest istotne dla ustalenia procesowego momentu skierowania postępowania przygotowawczego wobec określonej osoby za pomocą postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Z odwołaniem się do wcześniej podnoszonych oraz z wykorzystaniem nowych argumentów opartych o językową i logiczną analizę wybranych przepisów kodeksu postępowania karnego Autor stara się odpowiedzieć na pytanie, czy „wydanie” tego postanowienia to tyle samo co jego „sporządzenie”, czy też może konieczne jest jeszcze jego „ogłoszenie”, a może też i „przesłuchanie” osoby, której to postanowienie dotyczy. Artykuł kończą postulaty de lege ferenda.

Przedstawienie zarzutów w toku śledztwa lub dochodzenia kończy fazę prowadzenia postępowania przygotowawczego w sprawie (*in rem*), a rozpoczyna fazę postępowania przygotowawczego prowadzonego przeciwko określonej osobie (*in personam*)¹. Jest to ten etap rozwojowy procesu, w którym postępowanie przygotowawcze przechodzi od stopnia domniemania lub podejrzewania, iż sprawcą czynu jest określona osoba, do stopnia dostatecznego podejrzenia, a nawet przekonania, o tym, że konkretna osoba jest sprawcą czynu przestępnego². Moment ten znajduje formalny wyraz w decyzji organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze o skierowa-

---

¹ Por. J. Bednarzak, (w:) J. Bafia, J. Bednarzak, M. Flemming, S. Kalinowski, H. Kempisty, M. Siewierski, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 1976, s. 363; K. T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2012, s. 670; J. Grajewski, L. K. Paprzycki, S. Steinborn, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2010, t. I, s. 975; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2011, t. II, s. 122; S. Kalinowski, Proces karny w zarysie, Warszawa 1979, s. 270; J. Kasiura, Moment wszczęcia postępowania przeciwko osobie, Prokurator 2011, nr 2, s. 60.

² Por. J. Peczeniuk, Instytucja przedstawienia zarzutów w świetle przepisów kodeksu postępowania karnego, WPP 1993, nr 3–4, s. 40.

niu jego toku przeciwko określonej osobie (tzw. przedstawienie zarzutów)³. Przedstawienie zarzutów może przybrać podstawową postać „wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów” (art. 313 § 1 k.p.k.) – tzw. „zwyczajne” przedstawienie zarzutów, a na zasadzie wyjątku od reguły może być tzw. „uproszczonym” („zredukowanym”) przedstawieniem zarzutów, które przewidziane jest w kodeksie postępowania karnego w trzech przypadkach: w toku tzw. czynności prowadzonych w niezbędnym zakresie (art. 308 § 2 k.p.k.), w dochodzeniu (art. 325g § 1 i 2 k.p.k.) oraz w tzw. dochodzeniu przyspieszonym (art. 517c § 1 k.p.k.)⁴.

W zakresie tematycznym niniejszego opracowania pozostaje jedynie przedstawienie zarzutów w drodze „wydania” postanowienia o przedstawieniu zarzutów zgodnie z art. 313 § 1 k.p.k.

Przedstawienie zarzutów rodzi istotne następstwa prawne. Przede wszystkim powoduje, że dotychczas istniejąca w postępowaniu przygotowawczym osoba podejrzana staje się podejrzanym, a więc uzyskuje pełną podmiotowość w prowadzonym śledztwie lub dochodzeniu (art. 299 § 1 k.p.k.), co daje jej możliwość aktywnego udziału w jego toku, a przez to możliwość realizacji swoich uprawnień (zwłaszcza prawa do obrony). Przejście postępowania przygotowawczego do fazy *in personam* przedłuża – odpowiednio o 5 lub 10 lat – podstawowe okresy przedawnienia ścigania przestępstw (art. 102 k.k.). Przedstawienie zarzutów otwiera także nowe możliwości procesowe dla organów prowadzących postępowanie przygotowawcze wyrażające się w prawie do stosowania określonych instrumentów prawnych wcześniej niemożliwych do użycia. Instrumenty te przewidziane są w kodeksie postępowania karnego, jak np. stosowanie różnorodnych środków przymusu wobec podejrzanego, w tym środków zapobiegawczych – dział VI k.p.k., zbieranie danych o podejrzanym – art. 213 k.p.k. i art. 214 k.p.k., badanie jego osoby przez biegłych lekarzy lub psychologów – art. 216 k.p.k. Mają też oparcie w innych aktach prawnych, np. na bank zostaje nałożony obowiązek udzielenia na żądanie prokuratora – teraz już bez zgody sądu – informacji objętych tajemnicą bankową w zakresie dotyczącym podejrzanego (art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, Dz. U. z 2012, poz. 1376 z późn. zm.); możliwe jest też tzw. zastrzeżenie paszportowe wobec podejrzanego, które polega na odmowie wydania mu paszportu w kraju lub unieważnieniu go na wniosek organu prowadzącego przeciw podejrzanemu postępowanie przygotowawcze

---

³ Por. R. A. S t e f a ń s k i, Glosa do postanowienia SN z dnia 22 czerwca 2001 r., sygn. III KKN 44/01, Prok. i Pr. 2002, nr 5, s. 86.

⁴ Por. T. G r z e g o r c z y k, J. T y l m a n, Polskie postępowanie karne, Warszawa 1998, s. 583; C. K u l e s z a, (w:) B. B i e ń k o w s k a, P. K r u s z y ń s k i, C. K u l e s z a, P. P i s z c z e k, S. P a w e l e c, Wykład prawa karnego procesowego, Białystok 1998, s. 306; J. K a s i u r a, Moment wszczęcia..., s. 77; J. P e c z e n i u k, Instytucja..., s. 45.

(art. 17 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych, Dz. U. z 2006 r., Nr 143, poz. 1027 z późn. zm.)⁵. Przedstawienie zarzutów danej osobie pociągać za sobą może również konsekwencje w sferze życia zawodowego podejrzanego, np. rektor uczelni wyższej może zawiesić w obowiązkach nauczyciela akademickiego, który stał się podejrzanym w postępowaniu karnym (art. 147 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 572 z późn. zm.). W niektórych nawet sytuacjach przedstawienie zarzutów musi skutkować zawieszeniem w czynnościach służbowych, np. dyrektor szkoły ma obowiązek zawieszenia w obowiązkach nauczyciela, któremu przedstawiono zarzut popełnienia przestępstwa naruszającego „prawa i dobro dziecka” (art. 83 ust. 1a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, tekst jedn. Dz. U. z 2006 r., Nr 97, poz. 674 z późn. zm.).

Polska procedura karna okresu dwudziestolecia międzywojennego, także kodeks postępowania karnego z 1928 r.⁶, nie przewidywała instytucji przedstawienia zarzutów. Sytuacja taka nie uległa zmianie w pierwszych latach powojennych, gdy powszechny proces karny opierał się nadal na uregulowaniach przedwojennych zmienionych tylko aktami dopasowującymi je do nowego ustroju społeczno-politycznego. Dopiero mocą dekretu Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1955 r. dokonano zmiany – nadal obowiązującego – kodeksu postępowania karnego z 1928 r., wprowadzając do niego instytucję przedstawienia zarzutów. Przedstawienie zarzutów odbywać się miało poprzez sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego niezwłoczne ogłoszenie oraz przesłuchanie podejrzanego (art. 237 § 1 d. k.p.k.). Jednocześnie postanowiono w art. 71 § 1 d. k.p.k., że „podejrzanym jest ten, co do którego wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów”⁷. W 1959 r. wprowadzono do procedury karnej możliwość przedstawienia zarzutów poprzez przesłuchanie osoby w charakterze podejrzanego przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów (art. 237 § 4 d. k.p.k.)⁸, co było wyjątkiem od reguły przewidującej przedstawianie zarzutów poprzez wydanie postanowienia w tym przedmiocie. Zmiana ta stała się

⁵ Por. K. Grzegorzczak, Glosa do postanowienia SN z dnia 27 czerwca 2001 r., sygn. III KKN 44/01, WPP 2002, nr 3, s. 165–166; T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Kraków 2005, s. 765; J. Kasiura, Moment wszczęcia..., s. 60–61; P. Lewczyk, Nabycie prawa do posiadania obrońcy a instytucja przedstawienia zarzutów, Pal. 2011, nr 3–4, s. 74; J. Peczeniuk, Instytucja..., s. 40–41; R. A. Stefański, Glosa do postanowienia SN..., s. 84–85.

⁶ Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 19 marca 1928 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1928 r., Nr 33, poz. 313). Weszło w życie z dniem 1 lipca 1929 r.

⁷ Dekret Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1955 r. o zmianie przepisów postępowania karnego (Dz. U. z 1955 r., Nr 46, poz. 309). Zmiany weszły w życie w dniu 1 marca 1956 r.

⁸ Ustawa z dnia 18 czerwca 1959 r. o zmianie przepisów kodeksu postępowania karnego (Dz. U. z 1959 r., Nr 36, poz. 229). Zmiana weszła w życie z dniem 12 lipca 1959 r.

podstawą określenia przez doktrynę procesu karnego podziału sposobów przedstawienia zarzutów na: „zwyczajne”, które następuje poprzez wydanie postanowienia w tym przedmiocie, oraz „uproszczone” („zredukowane”), które nie obejmuje sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów i ogranicza się jedynie do przesłuchania osoby w charakterze podejrzanego w odniesieniu do zarzutu wypisanego w treść protokołu sporządzanego w toku tej czynności. Pomimo tego, że kodeks postępowania karnego z 1969 r. (art. 276 § 1 zd. 1 d. k.p.k., art. 422 § 2 zd. 1 d. k.p.k. oraz art. 447 § 2 d. k.p.k. w zw. z art. 446 d. k.p.k.)⁹, a następnie kodeks postępowania karnego z 1997 r. (art. 308 § 2 k.p.k., art. 325g § 2 k.p.k. i art. 517c § 1 k.p.k.)¹⁰ rozszerzyły zakres dopuszczalnych sytuacji, w których przedstawienie zarzutów możliwe jest w sposób „uproszczony”, to zasadą pozostało przeprowadzanie tej czynności za pomocą postanowienia o przedstawieniu zarzutów. W ten sposób instytucja przedstawienia zarzutów na stałe „zadomowiła się” w polskiej procedurze karnej, a podejrzanym będzie już zawsze ta osoba, „co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów” (art. 61 § 1 d. k.p.k. oraz art. 71 § 1 k.p.k.).

Ze względu na doniosłość skutków przedstawienia zarzutów w postępowaniu karnym istotne jest precyzyjne ustalenie, kiedy moment ten następuje¹¹. Zgodnie z art. 71 § 1 k.p.k.: „Za podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów”. W niniejszym opracowaniu podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, kiedy postanowienie o przedstawieniu zarzutów jest „wydane”, bowiem od tego momentu procesowego do postępowania przygotowawczego „wstępuje” podejrzany i od tego momentu następują wyżej określone skutki prawne, jakie związane są z inauguracją postępowania przygotowawczego przeciwko osobie. Chodzi zatem o ustalenie procesowego momentu przedstawienia zarzutów w sposób podstawowy, a więc za pomocą postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Istotą problemu jest to, jaka jest znaczeniowa zawartość użytego przez ustawodawcę zwrotu „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)”.

---

⁹ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1969 r., Nr 13, poz. 96). Wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1970 r.

¹⁰ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r., Nr 89, poz. 555). Wszedł w życie z dniem 1 września 1998 r.

¹¹ Por. M. Gabriel-Węglowski, Uwagi o linii orzecniczej Sądu Najwyższego w przedmiocie wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów, PS 2013, nr 2, s. 32; K. Grzegorzczak, Głosa do postanowienia SN..., s. 164; J. Kasiura, Moment wszczęcia..., s. 61; A. Ludwiczek, Wszczęcie postępowania przeciwko osobie jako moment przerwania biegu przedawnienia karalności, Iustitia 2012, nr 2, s. 92; K. Woźniowski, Głosa do postanowienia SN z dnia 24 kwietnia 2007 r., sygn. IV KK 31/07, GSP – Przegl. Orz. 2008, nr 1, s. 111 i n.

Próba określenia znaczenia zwrotu „wydanie” jakiegokolwiek orzeczenia (w tym i postanowienia o przedstawieniu zarzutów) musi rozpocząć się od ustalenia, czy ustawodawca uregulował tę kwestię w drodze definicji legalnej. Od razu stwierdzić należy, że w kodeksie postępowania karnego takiej regulacji brak. Tymczasem zwrot „wydanie” ma charakter normatywny i w kodeksie postępowania karnego występuje niezwykle często. Przede wszystkim odnosi się do różnego rodzaju działań organów procesowych, choć najczęściej dotyczy kreowania orzeczeń lub zarządzeń. Wyroki i postanowienia „wydaje” zatem sąd (art. 93 § 1 k.p.k.). Zarządzenia prezes sądu, przewodniczący wydziału, przewodniczący składu orzekającego albo upoważniony sędzia (art. 93 § 2 k.p.k.). W postępowaniu przygotowawczym postanowienia i zarządzenia „wydaje” prokurator oraz inny uprawniony organ (najczęściej Policja), a sąd w wypadkach przewidzianych w ustawie (art. 93 § 3 k.p.k.). „Wydane” może być też zezwolenie (art. 17 § 2 k.p.k. *in fine* k.p.k. albo art. 357 § 1 lub § 2 k.p.k.). Sąd lub prokurator „wydaje” polecenia Policji lub innym organom (art. 93 § 4 k.p.k.). „Wydane” mogą być kopie z akt sprawy lub uwierzytelnione odpisy akt sprawy (art. 156 § 2 i § 3 k.p.k. oraz art. 157 § 1 k.p.k.). „Wydane” bywa także uzasadnienie orzeczenia (art. 157 § 1 zd. 2 k.p.k.). „Wydać” należy przepisy wykonawcze do kodeksu postępowania karnego (art. 192a § 3 k.p.k. w zw. z art. 74 § 4 k.p.k.). „Wydawane” są opinie biegłych (art. 193 § 2 k.p.k.) oraz sądów o skazanych na potrzeby postępowań w sprawie udzielenia prawa łaski (art. 564 § 1 i § 3 k.p.k.). Kodeks wspomina o organie administracji publicznej, który „wydał dokument stwierdzający tożsamość oskarżonego lub podejrzanego” (art. 213 § 1 k.p.k.). Na żądanie uprawnionego organu prowadzącego postępowanie karne „wydane” mają być rzeczy mogące stanowić dowód w sprawie lub podlegające zajęciu w celu zabezpieczenia kar majątkowych, środków karnych o charakterze majątkowym albo roszczeń o naprawienie szkody (art. 217 § 1 k.p.k.). „Wydane” mogą być pisma i dokumenty (art. 225 § 1 i § 3 k.p.k.), w tym dokumentacja psychiatryczna (art. 225 § 4 k.p.k.), przesyłki i korespondencja (art. 218 § 1 k.p.k.), a nawet dane oraz wykaz połączeń lub innych przekazów informacji istotnych dla prowadzonego postępowania (art. 218 § 2 k.p.k.). W sytuacji przeciwnej organy procesowe „wydają” określonym osobom rzeczy zbędne dla prowadzonego postępowania karnego (art. 230 § 2 k.p.k. w zw. z art. 231 § 1 k.p.k.). List żelazny (art. 281 k.p.k.) lub Europejski Nakaz Aresztowania (art. 607a k.p.k.) także się „wydaje”. „Wydana” za granicę lub zza granicy może być osoba (art. 593 k.p.k. i art. 602 § 2 k.p.k.). Z drugiej zaś strony kodeks postępowania karnego wylicza sytuacje, w których czegoś się „nie wydaje” (art. 156 § 4 k.p.k.), „nie jest wymagane wydanie” (art. 325g § 1 k.p.k.) albo też sytuacje, kiedy następuje „zakaz wydania” (art. 277 § 1 *in fine* k.p.k.). Jak widać z powyższego, ustawodawca nie wprowadził jednolitego pojęcia przedmiotowego zwro-

tu, odnosząc go do szeregu różnorodnych sytuacji procesowych. Na potrzeby niniejszej pracy istotnie jest jedynie ustalenie znaczenia określenia „wydanie” w zakresie, w jakim odnosi się ono do czynności organów prowadzących postępowania karne, które wypełniają jego tok za pomocą kolejnych faktów procesowych przyjmujących postać orzeczeń, w tym postanowień o przedstawieniu zarzutów¹².

Skoro zatem ustawodawca nie wyjaśnił znaczenia zwrotu „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)” w drodze definicji legalnej, a nie sposób doszukać się także takiego wyjaśnienia w towarzyszącym projektowi kodeksu postępowania karnego uzasadnieniu¹³, to w konsekwencji należy przyznać, że zadanie to pozostawiono praktyce stosowania obowiązującej procedury karnej. Przypomnieć należy, że istotnym jest znaczeniowa zawartość określenia „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)” w kontekście ustalenia, kiedy następuje stan „wydania” tego rodzaju postanowienia. Głos należy oddać doktrynie i orzecznictwu.

Przedstawiciele doktryny podzielili się wokół trzech koncepcji opartych o treść art. 313 § 1 k.p.k., który stanowi, że „Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju”. Linie podziału prezentowanych poglądów, wyinterpretowane z treści art. 313 § 1 k.p.k., sprowadzają się do próby uchwycenia momentu, w którym postanowienie o przedstawieniu zarzutów już bez wątplenia jest „wydane”, gdyż wtedy – zgodnie z treścią art. 71 § 1 k.p.k. – w postępowaniu przygotowawczym pojawia się podejrzany. Tak więc jedni procesowy moment przedstawienia zarzutów upatrują w chwili „sporządzenia” postanowienia o przedstawieniu zarzutów, co należy rozumieć jako sformułowanie dokumentu określonej treści, jego podpisanie przez uprawnioną osobę oraz załączenie do akt prowadzonego postępowania¹⁴. Drudzy zaś widzą nadto

---

¹² Por. K. Marszał, (w:) K. Marszał, S. Stachowiak, K. Zgryzek, *Proces karny*, Katowice 2003, s. 380.

¹³ Druk Sejmu RP II kadencji nr 1276, s. 36–41.

¹⁴ Por. M. Gabriel-Węglowski, *Regulamin prokuratury. Komentarz do § 121–272 oraz § 329–345 Regulaminu urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury*, Warszawa 2013, s. 95–96; tegoż, *Uwagi...*, s. 35; T. Grzegorzczak, *Instytucja przedstawienia zarzutów w postępowaniu uproszczonym*, ZN UŁ 1974, nr 106, s. 43; T. Grzegorzczak, J. Tyłman, *Polskie postępowanie...*, s. 583; W. Grzeszczyk, *W jakim trybie można wzruszyć prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego przeciwko osobie, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów, lecz nie przesłuchano jej w charakterze podejrzanego*, *Prok. i Pr.* 1995, nr 4, s. 117; J. Haber, *Zagadnienie prawomocności postanowień prokuratorskich w postępowaniu karnym*, *NP* 1961, nr 4, s. 447; A. Kaftal, *O ponownym wszczęciu prawomocnie umorzonego postępo-*

konieczność „ogłoszenia” sporządzonego postanowienia oraz „przesłuchania” osoby wymienionej w nim jako podejrzany (chyba że zachodzi wyjątek to uniemożliwiający, określony w treści art. 313 § 1 *in fine* k.p.k.)¹⁵, przy czym – co nie zawsze jest wyraźnie podkreślone – wystarczającym do wykreowania podejrzanego jest rozpoczęcie jego przesłuchania, a nie zakończenie tej czynności¹⁶. Przedstawiciele koncepcji pośredniej zadowolają się sporządzeniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów i jego ogłoszeniem¹⁷.

wania przygotowawczego, Służba MO 1964, nr 2, s. 754; A. Ludwiczek, Wszczęcie postępowania..., s. 94 i n.; A. Murzynowski, Z problematyki wznowienia śledztwa lub dochodzenia, NP 1961, nr 11, s. 1426; F. Prusak, Elementy przedstawienia zarzutów w procesie karnym, Służba MO 1970, nr 1, s. 21; L. Schaff, Nowa reforma postępowania przygotowawczego, PiP 1956, nr 3, s. 504–506; M. Siewierski, J. Tylman, M. Olszewski, Postępowanie karne w zarysie, Warszawa 1976, s. 200; H. Skwarczyński, Postępowanie przygotowawcze po nowelizacji procedury karnej, Jurysta 2003, nr 5, s. 14; J. Tylman, Gwarancje procesowe podejrzanego w postępowaniu karnym, ZN UŁ 1971, nr 83, s. 65.

¹⁵ Por. K. T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, Kodeks..., s. 200–201; K. Grzegorzczak, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 stycznia 2000 r., sygn. III RN 116/99, WPP 2002, nr 4, s. 137; T. Grzegorzczak, Kodeks..., s. 766–767; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgrzyzek, Kodeks..., t. II, s. 125; C. Kąkol, Status podejrzanego, Rzeczpospolita. Dodatek „Prawo”, z dnia 10 maja 2011 r.; D. Kaczorkiewicz, D. Tarnowska, Instytucja przedstawienia zarzutów i jej konsekwencje procesowe, RPEiS 2011, nr 1, s. 148–149 (zob. uwagę na końcu niniejszego przypisu); K. Kielski, Uwagi na marginesie niektórych zmian postępowania karnego, Biuletyn PG 1956, nr 5, s. 13; Z. Młynarczyk, O kilku zagadnieniach karnoprosesowych na tle praktyki, NP 1961, nr 4, s. 513–514; tegoż, Przedstawienie zarzutów, badanie wniosków dowodowych, niektóre czynności dowodowe oraz zaznajomienie z materiałami postępowania przygotowawczego, Prok. i Pr. 1995, nr 7–8, s. 130; L. Penner, O zmianie przepisów postępowania karnego, NP 1956, nr 2, s. 40; B. A. Stefańska, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2007 r., sygn. IV KK 33/07, WPP 2007, nr 3, s. 135–140; R. A. Stefański, Glosa do postanowienia SN..., s. 87; tegoż, Skuteczność przedstawienia zarzutów, Prok. i Pr. 2013, nr 6, s. 10; S. Waltoś, Model postępowania przygotowawczego na tle porównawczym, Warszawa 1968, s. 324–325. Pogląd ten zdaje się podzielać także D. Tarnowska, Instytucja przedstawienia zarzutów w polskim procesie karnym, Szczecin 2013, s. 111, choć jednocześnie dostrzegalna jest w tym opracowaniu sprzeczność, gdyż Autorka, opisując poszczególne czynności składające się na przedstawienie zarzutów, podrozdział traktujący o „sporządzeniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów” nazwała „Wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów”, co budzi wątpliwość, jak odczytuje ona znaczenie obydwu zwrotów (zob. s. 48).

¹⁶ Por. R. A. Stefański, Skuteczność..., s. 24.

¹⁷ Por. K. Grzegorzczak, Glosa do postanowienia SN..., s. 163 i 167; W. Grzeszczyk, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2005, s. 283; P. Lewczyk, Nabywanie prawa..., s. 68; K. Woźniowski, Glosa do postanowienia SN..., s. 111 i n. Podobnie uważa chyba także B. Mik, Glosa do postanowienia SN z dnia 17 czerwca 1994 r., Prok. i Pr. 1995, nr 11–12, s. 89.

Bez wątplenia zatem użyty przez ustawodawcę zwrot „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)” jest zwrotem wieloznacznym¹⁸. Zbiór desygnatów znaczenia tego pojęcia zawiera art. 313 § 1 k.p.k. Analiza treści tego przepisu podzieliła przedstawicieli doktryny zasadniczo na tych, dla których „wydaniem” postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest jego „sporządzenie”, oraz na tych, dla których do skuteczności dokonania „wydania (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)” konieczne jest jeszcze dokonanie czynności „promulgacji sporządzonego postanowienia”. Samo też pojęcie „promulgacji” tego postanowienia nie jest rozumiane jednolicie. Zdaniem niektórych autorów promulgacja sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów ma miejsce po ogłoszeniu jego treści osobie, której postanowienie to dotyczy¹⁹. Inni zaś uważają, że konieczne jest nadto przesłuchanie tej osoby²⁰. Prezentowany jest także pogląd opowiadający się za swoistym rozumieniem tego pojęcia jako czynności przekazania przez organ procesowy sporządzonego dokumentu postanowienia o przedstawieniu zarzutów do wykonania i zamieszczania go w aktach sprawy (tzw. uzewnętrznienie postanowienia o przedstawieniu zarzutów)²¹. W dorobku orzecznictwa przeważają głosy opowiadające się za drugą z podanych koncepcji²², lecz znaleźć możemy także takie zadowolające się uznaniem sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów za promulgowane po jego ogłoszeniu²³. Jak widać, przedstawiciele doktryny stosunkowo często zajmowali stanowiska w kwestii określenia znaczenia sformułowania „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)”. Znamienne jest jednak to, że zwykle sprowadzało się to do opowiedzenia się za którąś z przedstawionych wyżej koncepcji bez przytoczenia argumentacji uzasadniającej zajmowane stanowisko²⁴.

---

¹⁸ Por. R. A. Stefański, *Skuteczność...*, s. 14.

¹⁹ Por. K. Woźniowski, *Głosa do postanowienia SN...*, s. 111 i n.

²⁰ Por. J. Grajewski, *Przebieg procesu karnego*, Warszawa 2001, s. 43; C. Kąkol, *Status podejrzanego*, Rzeczpospolita. Dodatek „Prawo” z dnia 10 maja 2011 r.

²¹ Por. A. Ludwiczek, *Wszczęcie postępowania...*, s. 95 i n.

²² Wyrok SN z dnia 7 listopada 2006 r., sygn. IV KK 150/06, OSNwSK 2006, nr 1, poz. 2107; postanowienie SN z dnia 16 stycznia 2009 r., sygn. IV KK 256/08, OSNwSK 2009, nr 1, poz. 124; wyrok SN z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. V KK 376/09, LEX nr 590304; wyrok SN z dnia 24 czerwca 2013 r., sygn. V KK 453/13, LEX nr 1341289.

²³ Wyrok NSA z dnia 26 lipca 2000 r., sygn. V SA 1405/99, LEX nr 49427.

²⁴ Por. J. Giezek, N. Kłaczyńska, G. Łabuda, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 2007, s. 655; R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2007, s. 201; L. Schaff, *Nowa reforma...*, s. 504–506; O. Górniok, S. Hoc, M. Kalinowski, S. M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2005, t. I, s. 749–750; A. Grześkowiak, K. Wiak, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 577–578; A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 2007, t. I, s. 1099.

Zwolennicy uznania postanowienia o przedstawieniu zarzutów za „wydanie” w momencie jego „sporządzenia” podnosili, że bywają sytuacje, w których pociągnięcie do odpowiedzialności karnej może być ograniczone do samego sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów, bez ogłoszenia go i przesłuchania podejrzanego. Taka sytuacja może mieć miejsce w razie wydania postanowienia o poszukiwaniu ukrywającego się podejrzanego listem gończym. Jeżeli postanowienie o tymczasowym aresztowaniu nie było wcześniej wydane, można takie postanowienie wydać bez względu na to, czy wcześniej nastąpiło przesłuchanie podejrzanego (art. 237 d. k.p.k., obecnie art. 279 § 2 k.p.k. – uwaga autora)²⁵. Również na gruncie obecnie obowiązującego kodeksu postępowania karnego wskazywano, że co do zasady przedstawienie zarzutów obejmuje oczywiście sporządzenie tego postanowienia, jego niezwłoczne ogłoszenie i bez zwłoki przeprowadzone przesłuchanie podejrzanego a dokonanie tych czynności pozwala dopiero na stosowanie środków przymusu (art. 249 § 2 k.p.k.), lecz podnoszono od razu, że art. 249 § 3 zd. 1 k.p.k. wprowadza odstępstwo od tej zasady. Stanowi się bowiem w nim, że możliwe jest stosowanie środków zapobiegawczych wobec podejrzanego, także wówczas, jeżeli przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju. Niemożliwość zatem dokonania czynności ogłoszenia zarzutów i przesłuchania podejrzanego nie może stanowić przeszkody do stosowania środków zapobiegawczych, mimo że w świetle treści przepisu art. 71 § 1 k.p.k. osoba, wobec której nie wykonano tych czynności, nie jest podejrzanym. Za taką interpretacją przepisu art. 249 § 2 i 3 k.p.k. przemawiać ma też treść art. 279 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 280 § 1 pkt 3 k.p.k.²⁶. W wypadku, gdy podejrzanym ukrywa się, można wydać postanowienie o tymczasowym aresztowaniu bez względu na to, czy nastąpiło przesłuchanie podejrzanego (art. 279 § 2 k.p.k.)²⁷.

Przedstawiciele poglądu odmiennego argumentację rozpoczynają od zwrócenia uwagi na fakt, że pojęcie „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)” z art. 71 § 1 k.p.k. nie jest tożsame z pojęciem „sporządzenie” tego postanowienia występującym w art. 313 § 1 k.p.k.²⁸. Gdyby rzeczywiście wyrazy „sporządzenie” i „wydanie” miały mieć tożsame znaczenie, to nic nie stałoby na przeszkodzie, aby ustawodawca w art. 313 § 1 k.p.k. użył właśnie słowa „wydanie”, skoro pojęciem tym operuje w innych

²⁵ Por. W. Daszkiewicz, T. Nowak, S. Stachowiak, *Proces karny. Część szczególna*, Poznań 1996, s. 44.

²⁶ Por. K. Grzegorzczak, *Glosa do postanowienia SN...*, s. 164; A. Ludwiczek, *Wszczęcie postępowania...*, s. 98.

²⁷ Por. R. A. Stefański, *Glosa do postanowienia SN...*, s. 88.

²⁸ Por. R. A. Stefański, *Glosa do postanowienia SN z dnia 16 stycznia 2009 r.*, sygn. IV KKN 256/08, *Prok. i Pr.* 2009, nr 9, s. 154.

przepisach. Jeśli zaś tak nie postąpił, oznacza to, że termin „sporządzenie” ma inne znaczenie²⁹. Za rozdzielnym rozumieniem obydwu określeń przemawiać ma też odmiennosc ich słownikowego znaczenia. Wskazywano, że w powszechnym odczuciu semantycznym „sporządzenie” kojarzy się z „opracowaniem” czegoś, natomiast „wydanie” odnosi się raczej do „uzewnętrznienia” czegoś uprzednio już sporządzonego³⁰. Słowo „wydać” oznacza „dać; wydzielić komuś tyle, ile się należy, tyle ile trzeba; wręczyć”³¹. Faktycznie bowiem „sporządzać” znaczy więc tyle, co „wykonywać coś”, „robić coś”, np. przygotowywać pisma, wykazy, listy itp.³². Dla przykładu podaje się, że sporządzić można testament lub notatki z podróży³³. Natomiast zwrot „wydać” ma o wiele szerszy zakres znaczeniowy. Określenie to oznacza tyle, co „ustanowić, uchwalić, obwieścić coś lub powiadomić ogół o czymś”. Podaje się na przykład, że wydać można „dekret, ustawę, uchwałę, proklamację, werdykt, wyrok lub orzeczenie”. „Wydać” to też „ogłosić coś drukiem w formie publikacji”³⁴. W tym kontekście podnoszono, że wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów nie można utożsamiać z jego sporządzeniem, gdyż wydanie postanowienia oznacza zarazem jego uzewnętrznienie³⁵. Przedstawienie zarzutów polega na sformułowaniu zarzutu i jego ujawnieniu wobec podejrzanego³⁶.

Ci, którzy dopatrywali się „wydania” postanowienia o przedstawieniu zarzutów dopiero po wykonaniu wszystkich czynności określonych w art. 313 § 1 k.p.k., wskazywali, że za takim rozumieniem przemawiają przede wszystkim względy gwarancyjne. Argumentowano, że rozumienie terminu „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)” jako łączne wykonanie czynności sporządzenia tego postanowienia, jego ogłoszenia i przesłuchania osoby wskazanej w jego treści jako podejrzany uzasadnione jest

---

²⁹ Por. K. T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks...*, s. 200; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgrzyzek, *Kodeks...*, t. II, s. 124–125; C. Kąkol, Status podejrzanego, Rzeczpospolita. Dodatek „Prawo” z dnia 10 maja 2011 r.; R. A. Stefański, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2001 r., s. 86–87; R. A. Stefański, Glosa do postanowienia SN z dnia 16 stycznia 2009 r., s. 155. Odmiennie M. Gabriel-Węglowski, *Uwagi...*, s. 36–37.

³⁰ Por. F. Prusak, *Pociągnięcie podejrzanego...*, s. 79–80. Odmiennie M. Gabriel-Węglowski, *ibidem*, s. 37.

³¹ Por. R. A. Stefański, Glosa do postanowienia SN z dnia 22 czerwca 2001 r., s. 87.

³² Por. K. Grzegorzczak, Glosa do postanowienia SN z dnia 27 czerwca 2001 r., s. 163.

³³ *Słownik języka polskiego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981, t. III, s. 298.

³⁴ *Słownik języka polskiego*, *ibidem*, s. 792–793.

³⁵ Por. P. Lewczyk, *Nabycie prawa...*, s. 68; F. Prusak, *Pociągnięcie podejrzanego...*, s. 80; R. A. Stefański, Glosa do postanowienia SN z dnia 22 czerwca 2001 r., s. 87; R. A. Stefański, Glosa do postanowienia SN z dnia 16 stycznia 2009 r., s. 155. Odmiennie M. Gabriel-Węglowski, *Uwagi...*, s. 37.

³⁶ Por. F. Prusak, *ibidem*, s. 79–80 i 89.

względem na zabezpieczenie interesu osoby, przeciwko której postępowanie jest kierowane³⁷. Taka interpretacja służyć ma wzmocnieniu gwarancyjnej funkcji instytucji przedstawienia zarzutów poprzez podkreślenie, iż o skuteczności jego wydania przesądza jego promulgacja³⁸. Moment wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów łączy się bowiem ze zmaterializowaniem elementarnych praw podejrzanego, w tym prawa do obrony³⁹. Oczywiście jest – podnoszono – że podejrzany, aby skorzystać z tych praw musi wiedzieć, że przeciwko niemu toczy się postępowanie karne, czego ono dotyczy i jakie są faktyczne podstawy akcji organów ścigania przeciwko niemu⁴⁰. Konstatowano, że samo sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest tylko jednym z etapów, z których składa się instytucja przedstawienia zarzutów, a skoro tak, to niedopełnienie kolejnych czynności wskazanych w art. 313 § 1 k.p.k. (tj. jego ogłoszenie oraz przesłuchanie podejrzanego) nie może być utożsamiane z „wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów”, chyba że zostanie niewątpliwie ustalone, iż ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie nie jest możliwe z powodu ukrywania się podejrzanego lub jego nieobecności w kraju⁴¹.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz sądów apelacyjnych wielokrotnie podejmowano próby wyjaśnienia znaczenia przedmiotowego zwrotu. Wydawane w ostatnich latach orzeczenia dotyczyły problematyki przedawnienia ścigania, a zwłaszcza sposobu liczenia okresu przedawnienia w związku z jego przedłużeniem – ponad terminy podstawowe wskazane w art. 101 k.k. – poprzez wszczęcie postępowania przeciwko osobie (art. 102 k.k.), co następuje m.in. poprzez „wydanie” postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Problemem, który był rozstrzygany, była kwestia, czy wydanie tego postanowienia, poza jego sporządzeniem, obejmuje także jego ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego.

Orzecznictwo w tym zakresie nie było jednolite. Jeszcze w postanowieniu z dnia 22 czerwca 2001 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że „Wszczęcie postępowania karnego przeciwko osobie o przestępstwo zarzucane jej w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów następuje z datą jego wydania także wtedy, gdy z przyczyn niezależnych od organów ścigania (np. z powodu ucieczki lub ukrywania się podejrzanego) nie nastąpiło niezwłocznie ogłoszenie

³⁷ Por. Z. Młynarczyk, Przedstawienie zarzutów..., s. 129–130.

³⁸ Por. K. Woźniowski, Glosa do postanowienia SN z dnia 24 kwietnia 2007 r., s. 111 i n.; R. A. Stefański, Skuteczność..., s. 18. Zob. też postanowienie SN z dnia 16 stycznia 2009 r., sygn. IV KK 256/08, OSNwSK 2009, nr 1, poz. 124 oraz wyrok SN z dnia 24 czerwca 2013 r., sygn. V KK 453/12, LEX nr 1341289.

³⁹ Por. P. Lewczyk, Nabycie prawa..., s. 68.

⁴⁰ Por. M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Kodeks karny. Część ogólna, Warszawa 2011, t. II, s. 948.

⁴¹ Por. P. Lewczyk, *ibidem*, s. 69.

szczenie go osobie podejrzanej”⁴². Takie stanowisko prowadziło do wniosku, że z terminem „wydanie” postanowienia o przedstawieniu zarzutów Sąd Najwyższy utożsamiał jego „sporządzenie”, gdyż dopuszczał skuteczne wszczęcie postępowania karnego przeciwko danej osobie, zadowolając się „jedynie” sporządzeniem tego postanowienia, wyraźnie odróżniając od niego następne – konieczne w normalnym toku postępowania (tj. wtedy, gdy podejrzany nie uciekł z kraju lub nie ukrył się) – czynności procesowe, jakimi są ogłoszenie sporządzonego postanowienia i przesłuchanie podejrzanego. Tak dokonana wykładnia przedmiotowego zwrotu spotkała się z przychylnością doktryny. Wskazano, że Sąd Najwyższy wyszedł tym samym naprzeciw praktyce wymiaru sprawiedliwości, zachowując rozsądny kompromis pomiędzy kolizją dóbr, takich jak efektywność przebiegu postępowania z jednej strony, a prawem do obrony z drugiej⁴³.

Orzeczenie to straciło na znaczeniu o tyle, że już po jego wydaniu nastąpiła istotna zmiana treści art. 313 § 1 k.p.k.⁴⁴. Mocą ustawy z dnia 10 stycznia 2003 r.⁴⁵ przepis ten uzyskał – obecnie obowiązujące – brzmienie z którego wynika, że po sporządzeniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów nie jest konieczne jego niezwłoczne ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego jedynie w dwóch sytuacjach: „chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju”. Jakkolwiek przedmiotowa zmiana treści przepisu art. 313 § 1 k.p.k. została zaproponowana dopiero w toku prac komisji sejmowej, to znalazła się w obszernej nowelizacji kodeksu postępowania karnego, która miała na celu wprowadzenie do obowiązującej procedury karnej zmian „podyktowanych przede wszystkim potrzebą przyspieszenia oraz uproszczenia postępowania karnego” z uwagi na fakt, że kodyfikacja z 1997 r. „kładąc silny nacisk na zagwarantowanie praw człowieka oskarżonemu doprowadziła do powstania pewnych mechanizmów powodujących spowolnienie reakcji karnej”. Podkreślono przy tym, że w zakresie postępowania przy-

---

⁴² Postanowienie SN z dnia 22 czerwca 2001 r., sygn. III KKN 44/01, Prok. i Pr. 2002, dodatek „Orzecznictwo”, nr 1, poz. 9; zob. też wyrok SN z dnia 6 lutego 1962 r., sygn. IV K 961/60, OSN 1962, nr 5, poz. 77. Jednak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 stycznia 2000 r., sygn. III RN 116/99, OSN PiUS 2000, nr 20, poz. 737, do skuteczności wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów wymagał także jego „ogłoszenia”; zob. także wyrok SN z dnia 21 stycznia 1982 r., sygn. II KR 338/81, OSNKW 1982, nr 2, poz. 14.

⁴³ Por. P. Lewczyk, *Nabycie prawa...*, s. 70; H. Skwarczyński, *Postępowanie przygotowawcze...*, s. 14.

⁴⁴ Nie można zgodzić się z twierdzeniem, że była to zmiana jedynie o charakterze „kosmetycznym” i była „zbędna” – tak: M. Zbrojewska, *O zmianach w postępowaniu przygotowawczym*, Prok. i Pr. 2003, nr 6, s. 44.

⁴⁵ Art. 1 pkt 121 lit. a ustawy z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2003 r., Nr 17, poz. 155). Zmiana weszła w życie w dniu 1 lipca 2003 r.

gotowawczego zmiany te mają na celu jego „usprawnienie”⁴⁶. Bez wątpienia wprowadzenie wskazanej zmiany miało służyć usprawnieniu postępowania poprzez podjęcie próby usunięcia wątpliwości, jakie mogą się pojawiać przy interpretacji zaistnienia stanu „wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów”, w sytuacjach niemożliwości niezwłocznego wykonania czynności promulgacyjnych sporządzonego postanowienia. W tym też kontekście zmiana ta służy „przyspieszeniu” i „uproszczeniu” prowadzonych postępowań. Dokonując przedmiotowej nowelizacji, ustawodawca zsynchronizował brzmienie ustawy z wcześniejszym orzecznictwem interpretującym dotychczasowe uregulowanie art. 313 § 1 k.p.k.⁴⁷, jak i wyszedł naprzeciw głosom doktryny wskazującym, że wymóg niezwłocznego ogłoszenia sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz przesłuchania osoby, której ono dotyczy, nie jest konieczny w sytuacji, gdy jest to niemożliwe z przyczyn nie leżących po stronie organu procesowego⁴⁸. Podnoszono, że brak promulgacji postanowienia o przedstawieniu zarzutów nie może stać w takich sytuacjach na przeszkodzie ku uznaniu, że zostało ono „wydane”⁴⁹. Zgodnie ze znowelizowanym przepisem promulgacja postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest obowiązkowa, ale jedynie wtedy, gdy jest to w ogóle możliwe wobec danej osoby; wówczas ma to nastąpić niezwłocznie. W innych wypadkach sporządzenie i podpisanie postanowienia oznacza, że zostało ono wydane, a ogłoszenie nastąpi dopiero wtedy, gdy będzie to możliwe⁵⁰. Przewidziany w znowelizowanym przepisie katalog okoliczności zwalniających z obowiązku natychmiastowej promulgacji postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest katalogiem zamkniętym, bowiem ustawodawca nie posłużył się żadnym tego rodzaju sformułowaniem (np. „w szczególności”), które dopuszczałoby możliwość wskazania innych jeszcze sytuacji pozwalających na zwłokę w dopełnieniu tych czynności i traktowanie wymienionych przesłanek jako wyłącznie przykładowych⁵¹. Jak wskazywano, byłaby to zresztą niedopuszczalna interpretacja rozszerzająca na niekoryści podejrzanego⁵².

⁴⁶ Uzasadnienie „Projektu nowelizacji Kodeksu postępowania karnego” z dnia 1 marca 2002 r., s. 2 i 6, druk Sejmu RP IV kadencji nr 388.

⁴⁷ Wskazane wcześniej postanowienie SN z dnia 22 czerwca 2001 r., sygn. III KKN 44/01, Prok. i Pr. 2002, dodatek „Orzecznictwo”, nr 1, poz. 9.

⁴⁸ Por. R. A. Stefański, Glosa do postanowienia SN z dnia 22 czerwca 2001 r., s. 88.

⁴⁹ *Ibidem*, s. 87–88.

⁵⁰ Por. M. Gabriel-Węglowski, Uwagi..., s. 35; J. Grajewski, L. K. Paprzycki, S. Steinborn, Kodeks..., t. I, s. 977; T. Grzegorzczak, Kodeks..., s. 766; R. A. Stefański, *ibidem*.

⁵¹ Por. R. A. Stefański, Glosa do postanowienia SN z dnia 16 stycznia 2009 r., s. 153.

⁵² Postanowienie SN z dnia 16 stycznia 2009 r., sygn. II KK 256/08, OSNwSK 2009, nr 1, poz. 124; C. Kąkol, Status podejrzanego, Rzeczpospolita. Dodatek „Prawo” z dnia 10 maja 2011 r.; R. A. Stefański, Glosa do postanowienia SN z dnia 16 stycznia 2009 r., s. 157.

Po 2003 r. nastąpiła istotna zmiana linii orzeczniczej Sądu Najwyższego. W judykatach z ostatnich lat wyraźnie przeważał pogląd, że do „wydania (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)” nie jest wystarczające jedynie sporządzenie tego postanowienia (oczywiście z uwzględnieniem wyjątku określonego w art. 313 § 1 *in fine* k.p.k.). I tak, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 listopada 2006 r. stwierdza, że „Pomiędzy terminami «wydanie» postanowienia z art. 71 § 1 k.p.k. a «sporządzenie» z art. 313 § 1 k.p.k. zachodzi istotna różnica, jako że dla «wydania» niezbędne jest dopełnienie kolejnych czynności procesowych określonych w tym drugim przepisie, w piśmiennictwie nazywanych «promulgacją» postanowienia, niezbędną dla skuteczności tej procesowej czynności»⁵³. Podobnie w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2007 r. czytamy, że „Wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów nie można utożsamiać z jego sporządzeniem, gdyż wydanie postanowienia oznacza zarazem jego uzewnętrznienie. Aby postanowienie to zostało uznane za wydanie, czyli prawnie skuteczne, niezbędne jest kumulatywne spełnienie 3 warunków: sporządzenie postanowienia, jego niezwłoczne ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego (...). Według Sądu termin przedawnienia z art. 102 k.k. rozpoczyna bieg jedynie wówczas, gdy doszło do ogłoszenia podejrzanemu zarzutów, a nie z datą sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów»⁵⁴. Natomiast w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2010 r. znajdujemy: „Przekształcenie postępowania z fazy *in rem* w fazę *ad personam* ma miejsce z chwilą wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów, z czym nie należy utożsamiać jego sporządzenia, gdyż wydanie postanowienia oznacza zarazem jego uzewnętrznienie (...). Tak więc dla «wydania» postanowienia o przedstawieniu zarzutów niezbędne jest dopełnienie kolejnych czynności procesowych wskazanych w art. 313 § 1 k.p.k. (ogłoszenie postanowienia podejrzanemu i jego przesłuchanie), określanych jako «promulgacja»»⁵⁵. Wreszcie, w wyroku z dnia 24 czerwca 2013 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że „Dla przyjęcia, że nastąpiło przekształcenie postępowania z fazy *in rem* w fazę *in personam*, niezbędne jest łączne spełnienie 3 warunków: sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego niezwłoczne ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego, oczywiście, o ile nie skorzysta on z prawa do odmowy składania wyjaśnień oraz gdy nie wystąpią sytuacje wskazane w art. 313 § 1 *in fine* k.p.k.»⁵⁶. W linię orzeczniczą Sądu Najwyższego z ostatnich lat wpisuje się postanowienie Sądu Apelacyjnego

---

⁵³ Wyrok SN z dnia 7 listopada 2006 r., sygn. IV KK 150/06, OSNwSK 2006, nr 1, poz. 2107.

⁵⁴ Wyrok SN z dnia 24 kwietnia 2007 r., sygn. IV KK 31/07, LEX nr 262649.

⁵⁵ Wyrok SN z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. V KK 376/09, LEX nr 590304.

⁵⁶ Wyrok z dnia 24 czerwca 2013 r., sygn. V KK 453/12, LEX nr 1341289. Odmienne, pomimo nowelizacji art. 313 § 1 *in fine* k.p.k. z dnia 10 stycznia 2003 r., w postanowieniu SN z dnia 13 czerwca 2012 r., sygn. II KK 302/11, Biul. PK 2012, nr 7, poz. 18–19.

w Szczecinie z dnia 16 października 2012 r. uzasadniające, że „W przypadku, gdy podejrzany jest nieobecny w kraju (obojętnie z jakiej przyczyny), czynności związane z przedstawieniem zarzutu mogą zostać ograniczone do sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutu. Już ta czynność będzie skutecznym postawieniem zarzutu i wywrze skutki prawne (choćby w zakresie zmiany statusu procesowego osoby, wobec której zarzut jest stawiany, czy w kwestii przedawnienia karalności jej czynu). Skoro zaś tak, to całkowicie zbędnym jest rozważanie konieczności ogłoszenia podejrzanemu zarzutu w drodze międzynarodowej pomocy prawnej, gdyż stawiany mu zarzut zostaje skutecznie postawiony w dacie sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutu”⁵⁷. Problem znaczenia terminu „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)” był też przedmiotem orzeczeń sądów administracyjnych. Dostrzegalna jest stabilność linii orzeczniczej Naczelnego Sądu Administracyjnego, chociaż pewne niezrozumienie budzi konsekwentnie podnoszone twierdzenie, że wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów kreuje „osobę podejrzaną”, a nie „podejrzanego”, co przecież jest bezsporne w nauce prawa karnego. W wyroku z dnia 25 kwietnia 1996 r. Naczelny Sąd Administracyjny wyraził pogląd, że „osobą przeciwko której prowadzone jest postępowanie przygotowawcze w sprawie karnej o przestępstwo ścigane z urzędu w rozumieniu art. 10 ust. 1 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o paszportach, jest osoba podejrzana, to znaczy taka, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów (art. 61 § 1 i art. 269 d. k.p.k.)”⁵⁸. Stanowisko to zostało podzielone przez inny skład Naczelnego Sądu Administracyjnego w wyroku z dnia 26 lipca 2000 r., który jest o tyle istotny, że przedstawia pogląd tego Sądu na znaczenie terminu „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)”. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia czytamy, że „Sąd ten nie podziela twierdzeń (zawartych w skardze – uwaga autora), z których wynika utożsamianie pojęcia «wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów» z czynnością techniczną «sporządzenia takiego postanowienia». W pojęciu «wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów» mieści się nie tylko jego sporządzenie, lecz także obowiązek niezwłocznego ogłoszenia go osobie, wobec której je sporządzono (art. 71 k.p.k. i art. 313 k.p.k.)”⁵⁹.

Na przykładzie podanych wyżej wyroków Sądu Najwyższego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego widać, że wprawdzie orzecznictwo ostatnich lat dla skuteczności „wydania” postanowienia o przedstawieniu zarzutów wymaga jego promulgacji, lecz nadal brak jest zgody, czy wystarczającym jest „ogłoszenie” tego postanowienia podejrzanemu, czy konieczne jest

⁵⁷ Postanowienie SA w Szczecinie z dnia 16 października 2012 r., sygn. II Akz 404/12, LEX nr 1220636.

⁵⁸ Wyrok NSA z dnia 25 kwietnia 1996 r., sygn. V SA 1617/95.

⁵⁹ Wyrok NSA z dnia 26 lipca 2000 r., sygn. V SA 1405/99, LEX nr 49427.

nadto zaistnienie „trzeciego warunku” z art. 313 § 1 k.p.k., jakim jest jego przesłuchanie.

Z niespodziewaną pomocą w interpretacji zwrotu „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)” starał się przyjść Minister Sprawiedliwości w wydanym w dniu 24 marca 2010 r. rozporządzeniu – Regulamin urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2010 r., Nr 49, poz. 296). W obecnie obowiązującym „Regulaminie prokuratorskim” po raz pierwszy bowiem wprowadzono przepis pretendujący do miana definicji legalnej rozpatrywanego zwrotu⁶⁰. Akt ten w § 153 ust. 1 stanowi, że „Wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów obejmuje jego sporządzenie, niezwłoczne ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego”, zaś ust. 2, że „Sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów uważa się za jego wydanie, gdy ogłoszenie tego postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodów określonych w art. 313 § 1 k.p.k. lub art. 173 § 1 k.k.s.”.

Wprowadzenie wskazanego przepisu stało się przedmiotem natychmiastowej krytyki doktryny. Podniesiono, że wykracza on poza delegację ustawową do jego wydania, albowiem stanowi interpretację prawną kodeksowej instytucji postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Nie dotyczy też szczegółowego porządku wykonywania czynności prokuratora w sprawach karnych, lecz narzuca w sposób nieuprawniony określoną wykładnię prawną. W dodatku jest to interpretacja wysoce kontrowersyjna, albowiem nieuwzględniająca wieloaspektowej analizy problematyki wydawania orzeczeń przez organ procesowy na gruncie k.p.k. W istocie bowiem wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów obejmuje już samo jego sporządzenie, w tym podpisanie przez osobę uprawnioną do jego wydania, niezależnie od tego, czy niezwłoczne ogłoszenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest możliwe, czy też nie⁶¹.

Jakkolwiek – w mojej ocenie – próba zdefiniowana zwrotu „wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów” jest zasadna i konieczna, o tyle z argumentami podniesionymi przez przeciwników uregulowania tej kwestii w akcie wykonawczym nie sposób polemizować. Nie wydaje się natomiast, aby wskazany przepis rozporządzenia wychodził poza ramy delegacji ustawowej udzielonej Ministrowi Sprawiedliwości przez przepis art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o Prokuraturze (tekst jedn. Dz. U. z 2011 r., Nr 270, poz. 1599). Próba zdefiniowania zwrotu „wydanie (postanowienia

---

⁶⁰ Nie było takiego przepisu w poprzednio obowiązujących: rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 sierpnia 2007 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2007 r., Nr 169, poz. 1189) oraz rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 1992 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (tekst jedn. Dz. U. z 2007 r., Nr 38, poz. 136).

⁶¹ Por. M. Gabriel-Węglowski, Regulamin prokuratury..., s. 95–96; M. Gabriel-Węglowski, Uwagi..., s. 47.

o przedstawieniu zarzutów)” w rozporządzeniu zapewne oparta została o art. 18 ust. 1 pkt 7 wskazanej ustawy, zezwalający, a nawet nakazujący, uregulowanie w „Regulaminie prokuratorskim” – „szczegółowego porządku wykonywania przez prokuratora czynności w sprawach karnych”. Literalnie zatem próba wprowadzenia definicji legalnej przedmiotowego zwrotu nie stoi w sprzeczności z tak ujętym celem delegacji. Bez wątplenia jednoznaczne określenie, na czym polega „wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów” przyczyniłoby się do „uporządkowania wykonywania przez prokuratora czynności w sprawach karnych” przez jednoznaczne usunięcie wątpliwości co do tego, kiedy postanowienie takie jest wydane, a więc, kiedy do postępowania przygotowawczego wstępuje podejrzany. Definicja taka posłużyłaby w ten sposób „zapewnieniu skuteczności i sprawności postępowania (...), w tym szybkości i efektywności działania prokuratora” (art. 18 ust. 1 *in fine* ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o Prokuraturze). Krytyka § 153 Regulaminu prokuratury jest zasadna z innych powodów. Po pierwsze, wskazać trzeba, że uregulowanie to jest niezgodne z zasadami prawidłowej legislacji. Łamie bowiem regułę stanowiącą, że w akcie normatywnym niższym rangą niż ustawa, bez upoważnienia ustawowego, nie formułuje się definicji ustalających znaczenia określeń ustawowych; w szczególności w akcie wykonawczym nie formułuje się definicji, które ustalałyby znaczenia określeń zawartych w ustawie upoważniającej⁶². Bez wątplenia art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o Prokuraturze nie udziela delegacji organowi władzy wykonawczej – upoważnionemu do wydania „Regulaminu prokuratorskiego” – do sformułowania definicji ustalających znaczenie określeń ustawowych. Po drugie, przedmiotowy przepis „Regulaminu prokuratorskiego” nie może być też uznany za definicję legalną ustawowego określenia „wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów”, chociażby z tego powodu, że – dotycząc materii ustawowej – nie pochodzi od ustawodawcy, gdyż wydany jest przez ministra, a więc organ władzy wykonawczej⁶³. Dalej – zarzut najistotniejszy – wskazać trzeba, że narzucone przepisem § 153 ust. 2 „Regulaminu prokuratorskiego” rozumienie zwrotu „wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów” jako jego „sporządzenie” w sytuacjach stanowiących o niemożliwości ogłoszenia zarzutu lub przesłuchania podejrzanego – jako sytuacjach szczególnych – przepis ten dopuszcza w szerszym katalogu wyjątków niż zakres ustawowy, gdyż poza przypadkami określonymi w art. 313 § 1 *in fine* k.p.k. („ukrywanie się podejrzanego” lub jego „nieobecność w kraju”) za takie uważa również sytuacje określone w art. 173 § 1 k.k.s., a więc, gdy sprawca przestępstwa skarbowego „stałe przebywa za granicą” albo „nie można ustalić jego miejsca za-

⁶² § 149 „Zasad techniki prawodawczej” stanowiących załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. – W sprawie zasad techniki prawodawczej (Dz. U. z 2002 r., Nr 100, poz. 908).

⁶³ Por. J. Nowacki, Z. Tabor, Wstęp do prawoznawstwa, Katowice 1997, s. 196.

mieszkania lub pobytu w kraju”. To dziwi, gdyż art. 113 § 1 k.k.s. nakazuje w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe stosować odpowiednio przepis art. 313 § 1 k.p.k., a więc i na gruncie postępowania karnoskarbowego znajdują zastosowanie jedynie wyjątki określone w art. 313 § 1 *in fine* k.p.k. W tym ujęciu okazuje się, że przepis § 153 ust. 2 „Regulaminu prokuratorskiego” jest niezgodny z ustawą.

Wskazać wreszcie trzeba na istotną i niezrozumiałą niekonsekwencję organu władzy wykonawczej wydającego rozporządzenia regulujące wewnętrzne urzędowanie powszechnych i wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury. O ile bowiem w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2010 r. – Regulamin urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury znalazł się wskazany przepis § 153, o tyle ten sam podmiot nie zamieścił analogicznego przepisu (poprzez nowelizację) w obowiązującym rozporządzeniu z dnia 25 listopada 2008 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 990).

Bez wątpliwa zatem użyty przez ustawodawcę zwrot „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)” jest zwrotem wieloznacznym⁶⁴. Zbiór desygnatów znaczenia tego pojęcia zawiera art. 313 § 1 k.p.k. Pomimo że w ostatnich latach zdaje się przeważać pogląd, iż wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest co do zasady – a więc poza sytuacjami wyjątkowymi określonymi w art. 313 § 1 *in fine* k.p.k. – tylko taka sytuacja, w której organ prowadzący postępowanie sporządził postanowienie o przedstawieniu zarzutów oraz je skutecznie promulgował, to nie można uznać, że problemy interpretacyjne ustąpiły, a praktyka postępowania już na tym nie ucierpi. W szczególności nie można podzielić poglądu, że nowelizacja art. 313 § 1 k.p.k. z dnia 10 stycznia 2003 r. „przecięła w tym zakresie wszelkie spory”⁶⁵. Nic tu nie może pomóc nieskuteczna próba rozwiązania problemu zawarta w § 153 „Regulaminu prokuratorskiego”.

Po dokonaniu powyższych uwag i zakreśleniu ram niniejszej pracy pora przystąpić do próby udzielenia odpowiedzi o zakres znaczeniowy terminu „wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów”. Podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, czy „wydanie” tego postanowienia to jedynie jego „sporządzenie”, czy może „sporządzenie i ogłoszenie” albo też „sporządzenie, ogłoszenie i nadto przesłuchanie osoby w nim wymienionej jako podejrzany”. Przynieszone zostaną jedynie argumenty oparte o semantyczną i syntaktyczną analizę wybranych przepisów obowiązującego kodeksu postępowania

---

⁶⁴ O przyczynie tej wieloznaczności i jakości legislacji zob. M. Gabriel-Węglowski, *Uwagi...*, s. 36 i 48.

⁶⁵ Por. J. Grajewski, L. K. Paprzycki, S. Steinborn, *Kodeks...*, t. I, s. 975–976; H. Skwarczyński, *Postępowanie przygotowawcze...*, s. 14. Zob. także M. Gabriel-Węglowski, *ibidem*, s. 41.

nia karnego. Wykorzystane zostaną narzędzia wykładni językowej, w szczególności w postaci dyrektyw interpretacyjnych sprowadzających się do zakazu wykładni synonimicznej oraz zakazu analizy tekstu *per non est*⁶⁶. Są to bowiem zasadnicze reguły analizy językowej tekstu prawnego, zaś pierwsza z nich ma także moc prawa obowiązującego⁶⁷. W obowiązujących „Zasadach techniki prawodawczej” przyjęto, że do oznaczenia jednakowych pojęć używa się jednakowych określeń, a różnych pojęć nie oznacza się tymi samymi określeniami⁶⁸. Tak więc określenie „wydać” powinno być jednakowo interpretowanym pojęciem w całej gałęzi prawa karnego, a już na pewno w obrębie kodeksu postępowania karnego⁶⁹. Nie bez znaczenia będzie analiza logiczna konstrukcji syntaktycznej poszczególnych przepisów z uwzględnieniem etapów dokonywania poszczególnych czynności procesowych z próbą ustalenia, kiedy podmiotem dalszych rozpatrywanych czynności będzie już uczestnik postępowania – z woli ustawodawcy – określany jako „podejrzany”.

Próby ustalenia znaczenia rozpatrywanego zwrotu z wykorzystaniem wyżej określonych metod podejmowano już wcześniej.

Zasadnie podnoszono, że po pierwsze uwagę powinniśmy zwrócić na treść art. 313 § 1 k.p.k., który stanowi – przypomnijmy – że „Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go”. Faktycznie analiza treści tego przepisu prowadzi do wniosku, że „sporządzony” dokument postanowienia o przedstawieniu zarzutów ogłasza się podejrzanemu, a potem jeszcze podejrzanego przesłuchuje się. Oznacza to, że po sporządzeniu dokumentu osoba, której jego treść zostaje ogłoszona, jest już podejrzanym i będzie nim „tym bardziej” jeszcze później, czyli w momencie jej przesłuchania. Rozumowanie takie prowadzi do wniosku, że wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów (jako moment procesowej inauguracji podejrzanego) nie następuje z chwilą przesłuchania osoby, ani nawet z chwilą ogłoszenia jej treści sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów, ale już z chwilą jego sporządzenia, bo niezwłocznie później ma nastąpić jego ogłoszenie już „podejrzanemu”⁷⁰.

⁶⁶ Por. S. Wróńska, *Podstawowe pojęcia prawa i prawoznawstwa*, Poznań 2001, s. 82–91.

⁶⁷ Por. J. Nowacki, Z. Tobor, *Wstęp...*, s. 195.

⁶⁸ Por. L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Wydawnictwo TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2010, s. 173–174; § 10 „Zasad techniki prawodawczej” stanowiących załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. – W sprawie zasad techniki prawodawczej (Dz. U. z 2002 r., Nr 100, poz. 908).

⁶⁹ Por. § 3 ust. 1 „Zasad techniki prawodawczej” stanowiących załącznik do ww. rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów.

⁷⁰ Por. J. Kasiura, *Moment wszczęcia...*, s. 67–68; A. Ludwiczek, *Wszczęcie postępowania...*, s. 96–97; R. A. Stefański, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2001 r.*, s. 86–87.

Idąc dalej, wskazywano na treść art. 71 § 1 k.p.k., zgodnie z którym „za podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego”⁷¹. Skoro zatem – jak to widzą niektórzy – wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów ma być zarówno sporządzenie tego dokumentu, ogłoszenie jego treści, jak i przesłuchanie osoby, która dopiero wtedy staje się podejrzanym, to rozumowanie to – jak wskazywano – nie znajduje oparcia w logice konstrukcji przepisu art. 71 § 1 k.p.k. Bowiem, jeśli zgodnie z treścią art. 71 § 1 k.p.k. podejrzanym jest też osoba, co do której „bez wydania” postanowienia o przedstawieniu zarzutów przedstawiono zarzut i przystąpiono do jej przesłuchania, to z pewnością w pojęciu „wydania” postanowienia o przedstawieniu zarzutów nie mieści się też przesłuchanie osoby⁷². Rozumowanie takie jest zasadne, gdyż przyjęcie odmiennej interpretacji prowadziłoby do stwierdzenia, że w różnych sytuacjach procesowych ten sam zwrot („wydać”) miałby odmienne znaczenia w tym samym akcie prawnym, jakim jest kodeks postępowania karnego, a to byłoby sprzeczne z zasadą, że do oznaczenia jednakowych pojęć używa się jednakowych określeń⁷³.

Na poparcie twierdzenia, że zwrot „wydać” (jakiegokolwiek orzeczenie, w tym postanowienie o przedstawieniu zarzutów) nie zawiera w zakresie swoich desygnatów czynności jego ogłoszenia, która winna być traktowana jako osobna czynność procesowa, przytaczano argument z analizy art. 100 § 1 k.p.k., który zdecydowanie stwierdza, że „orzeczenie lub zarządzenie wydane na rozprawie ogłasza się ustnie”. Podkreśla się przy tym, że z art. 100 § 1 k.p.k. (i z § 2 tego przepisu) wynika wprost, że ogłasza się orzeczenia i zarządzenia już wydane. Zgodzić się trzeba, że przepis ten wyraźnie nadaje wymienionym zwrotom odmienne znaczenia, rozdzielając procesowy moment „wydania” orzeczenia lub zarządzenia od ich „ogłoszenia”, co stanowi, że z woli ustawodawcy zwroty te nie są tożsame⁷⁴.

Argumentu przemawiającego za tym, że ustawodawca nadaje inne znaczenie zwrotom „wydać” oraz „sporządzić”, dopatrywano się także w treści

---

⁷¹ O nieprzydatności argumentu z analizy tego przepisu zob. R. A. Stefański, *ibidem*, s. 89 oraz Skuteczność..., s. 12, gdzie podnosi, że z uproszczonego przedstawienia zarzutów nie sposób wyprowadzić wniosku co do tego, w jaki sposób następuje zwykłe przedstawienie zarzutów.

⁷² Por. J. Kasiura, Moment wszczęcia..., s. 67. Odmienne R. A. Stefański, *ibidem*, s. 84.

⁷³ § 10 „Zasad techniki prawodawczej” stanowiących załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów, przywołanego w przypisie 68.

⁷⁴ Por. J. Kasiura, *ibidem*, s. 66; A. Ludwiczek, Wszczęcie postępowania..., s. 96. Tak również, choć z błędnym powołaniem w tym miejscu art. 102 § 1 i 2 k.p.k., M. Gabriel-Węglowski, Uwagi..., s. 39.

art. 308 § 2 k.p.k.⁷⁵. Przepis ten stanowi, że „W wypadkach niecierpiących zwłoki, w szczególności wtedy, gdy mogłoby to spowodować zatarcie śladów lub dowodów przestępstwa, można w toku czynności wymienionych w § 1 (czyli śledztwa lub dochodzenia prowadzonego w niezbędnym zakresie – dop. autora) przesłuchać osobę podejrzaną o popełnienie przestępstwa w charakterze podejrzanego przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jeżeli zachodzą warunki do sporządzenia takiego postanowienia”. Zasadnie wskazywano, że ustawodawca w tym przepisie wyraźnie rozróżnił zwroty „wydać” od „sporządzić” postanowienie o przedstawieniu zarzutów. Nadto, „wydanie” postanowienia tego rodzaju jest inną czynnością procesową niż „przesłuchanie osoby podejrzanego w charakterze podejrzanego”. Z woli ustawodawcy zatem i w oparciu o analizę tego przepisu można argumentować, że sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jak i przesłuchanie osoby podejrzanego w charakterze podejrzanego, są autonomicznymi czynnościami procesowymi, które nie składają się na czynność „wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutów”⁷⁶.

Kolejnego materiału do analizy dostarczył art. 314 k.p.k. statuujący instytucję uzupełnienia lub zmiany zarzutów⁷⁷. Zgodnie z jego treścią: „Jeżeli w toku śledztwa okaże się, że podejrzanemu należy zarzucić czyn nie objęty wydanym uprzednio postanowieniem o przedstawieniu zarzutów albo czyn w zmienionej w istotny sposób postaci lub też, że czyn zarzucany należy zakwalifikować z surowszego przepisu, wydaje się niezwłocznie nowe postanowienie, ogłasza się je podejrzanemu oraz przesłuchuje się go”. Zwłaszcza druga część tego przepisu jest przydatna dla rozważań w przedmiocie niniejszego opracowania. Zasadnie dostrzeżono bowiem na tym przykładzie, że ustawodawca uczynił wyraźnie rozróżnienie pomiędzy „wydaniem” nowego postanowienia (postanowienia o uzupełnieniu lub zmianie zarzutów), jego ogłoszeniem i przesłuchaniem podejrzanego. Co za tym idzie, ustawodawca, oddzielając zwroty „wydać” nowe postanowienie od „ogłosić” je oraz ponownie „przesłuchać” podejrzanego, stanowczo zaznaczył wolę nadania tym określeniom odmiennych znaczeń, a więc zaznaczył wolę wykluczenia poza ramy zwrotu „wydać” postanowienie czynności pole-

⁷⁵ O nieprzydatności argumentu z analizy tego przepisu R. A. Stefański, *Skuteczność...*, s. 12–13, gdzie podnosi, że gdyby, istota przedstawienia zarzutów polegała jedynie na sporządzeniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów, to w art. 308 § 3 k.p.k. ustawodawca nie wymagałby w śledztwie „zatwierdzenia” czynności przeprowadzonych w trybie art. 308 § 2 k.p.k. poprzez „wydanie”, a jedynie poprzez „sporządzenie” postanowienia o przedstawieniu zarzutów.

⁷⁶ Por. M. Gabriel-Węglowski, *Uwagi...*, s. 44; J. Kasiura, *Moment wszczęcia...*, s. 69; A. Ludwiczek, *Wszczęcie postępowania...*, s. 98.

⁷⁷ Zob. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2012 r., sygn. II K 302/11, *Biul. PK* 2012, nr 7, poz. 18–19. O nieprzydatności argumentu z analizy tego przepisu zob. wyrok SN z dnia 24 czerwca 2013 r., sygn. V KK 453/12, *LEX* nr 1341289.

gające na jego ogłoszeniu i przesłuchaniu osoby, które traktowane jako osobne czynności procesowe nie mogą jednocześnie oznaczać czynności określanej jako „wydanie” postanowienia. Odmienne rozumowanie prowadziłyby do wniosku, że kodeks postępowania karnego jest wewnętrznie sprzeczny, a stoi na przeszkodzie temu domniemanie racjonalności ustawodawcy. W tej sytuacji nie pozostaje nic innego, jak przyjąć, że „wydanie” postanowienia pokrywa się w tym przypadku jedynie z jego „sporządzeniem”⁷⁸.

Poza wyżej przytoczonymi przykładami można – stosując analizę językową i logiczną dalszych przepisów kodeksu postępowania karnego – wyprowadzić kolejne argumenty przemawiające za tym, iż „wydanie” postanowienia o przedstawieniu zarzutów nie obejmuje „ogłoszenia” tego postanowienia oraz „przesłuchania” osoby, której dotyczy to postanowienie, co w konsekwencji prowadzi do wniosku, że „wydanie” postanowienia o przedstawieniu zarzutów jest tożsame z jego „sporządzeniem”. I tak (z zachowaniem systematyki ustawy), po pierwsze wskazać trzeba na art. 22 § 1 k.p.k. określający instytucję zawieszenia postępowania. Aby rozpocząć, należy odwołać się do obowiązującego „Regulaminu prokuratorskiego”, który w § 155 stanowi, że „Postanowienie o przedstawieniu zarzutów należy sporządzić, mimo niemożności ogłoszenia go, jeżeli zachodzi konieczność zawieszenia postępowania przygotowawczego z przyczyn leżących po stronie osoby podejrzanego”⁷⁹. Jakkolwiek nie można w oparciu o treść przepisów aktu wykonawczego interpretować znaczenia określeń ustawowych, to jednakże przepis § 155 „Regulaminu prokuratorskiego” może być przydatny, gdyż nakierowuje na możliwość przytoczenia argumentu właśnie z art. 22 § 1 k.p.k., przewidującego możliwość zawieszenia postępowania przysto-

---

⁷⁸ Por. M. Gabriel-Węglowski, *Uwagi...*, s. 39–40; J. Kasiura, *Moment wszczęcia...*, s. 68; A. Ludwiczek, *Wszczęcie postępowania...*, s. 98. Tak też argumentacja Prokuratora Generalnego w treści uzasadnienia kasacji do Sądu Najwyższego w sprawie zakończonej postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2007 r., sygn. IV KK 31/07, LEX nr 262649. Argumentu z analizy treści art. 314 k.p.k. zdaje się nie podważać także R. A. Stefański (*Skuteczność...*, s. 16–17), który dla usunięcia wątpliwości wynikających z treści tego przepisu zasadnie postuluje zastąpienie występującego tam zwrotu „wydanie” (postanowienia o uzupełnieniu lub zmianie zarzutów) zwrotem „sporządzenie” (postanowienie o uzupełnieniu lub zmianie zarzutów).

⁷⁹ Takiej samej treści przepis znajdował się w poprzednio obowiązujących: § 119 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 sierpnia 2007 r. – Regulamin wewnętrzznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. z 2007 r., Nr 169, poz. 1189); § 104 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 11 kwietnia 1992 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (tekst jedn. Dz. U. z 2007 r., Nr 38, poz. 136). Jego odpowiednik przewidziany jest także w § 115 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 listopada 2008 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 990) oraz w § 32 ust. 2 Wytocznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 lutego 2012 r. w sprawie wykonywania czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów (Dz. U. KGP z 2012 r., poz. 7).

wawczego. Jeśli bowiem instytucja przedstawienia zarzutów ma składać się z trzech etapów (sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jego ogłoszenie oraz przesłuchanie osoby) dopiero po których do postępowania „wstępuje” podejrzany, to zwrócić uwagę należy na sytuację, w której postanowienie to zostało już sporządzone, ale jeszcze nie ogłoszone z powodów przewidzianych i uwypuklonych w art. 22 § 1 k.p.k., a więc z powodu „niemożliwości ujęcia” lub „brania udziału w postępowaniu” przez „podejrzanego” (z uwzględnieniem treści art. 71 § 3 k.p.k.). Mamy tu zatem sytuację, w której występuje już podejrzany, choć jedynie sporządzono postanowienie o przedstawieniu zarzutów, a nie ma mowy jeszcze o jego promulgacji, która w tej sytuacji jest niemożliwa z podanych powodów. Na marginesie stwierdzić można, że przepis § 155 „Regulaminu prokuratorskiego” jest zbędny⁸⁰. Nie ma potrzeby podkreślać obowiązku sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów w sytuacji braku widoków na jego niezwłoczne ogłoszenie i przesłuchanie podejrzanego, bowiem obowiązek taki i tak wynika z zasady legalizmu wyrażonej w art. 10 § 1 k.p.k. (która w tej sytuacji konkretyzuje się w art. 313 § 1 k.p.k.). Mowa tam o tym, że w razie uzyskania przez organ procesowy podstawy faktycznej ma on obowiązek podjąć działania składające się na instytucję przedstawienia zarzutów. Pierwszym zatem krokiem musi być sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów i podjęcie niezwłocznych działań zmierzających do jego ogłoszenia i przesłuchania podejrzanego. Jeśli te ostatnie są niemożliwe, to organ po przestaje na sporządzeniu tego postanowienia i zawiesza postępowanie w oczekiwaniu na ustanie przeszkody w jego dalszym prowadzeniu⁸¹. W tym znaczeniu „przeszkody w dalszym prowadzeniu postępowania” (przygotowawczego) w postaci niemożliwości ogłoszenia sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchania osoby, której ono dotyczy – jako przesłanki do zawieszenia prowadzonego postępowania przygotowawczego na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. – pokrywać się często będą z wyrażonymi w art. 313 § 1 *in fine* k.p.k. sytuacjami, nakazującymi uznać sporządzone postanowienie o przedstawieniu zarzutów za wydane.

W prowadzonej analizie pomocny jest z pewnością także przepis art. 94 § 1 pkt 2 k.p.k. określający wymogi formalne treści postanowień (i zarządzeń). Przepis ten do obligatoryjnych elementów formalnych każdego postanowienia zalicza wskazanie w jego treści „daty wydania” tego postanowienia⁸². Nie ma żadnej wątpliwości, że w tej sytuacji dla ustawodawcy data „wydania” postanowienia jest tożsama z datą jego „sporządzenia”, a pojęcia

⁸⁰ Zob. też H. Skwarczyński, *Postępowanie przygotowawcze...*, s. 14. W ocenie R. A. Stefańskiego (*Skuteczność...*, s. 20–21) przepis ten jest nawet sprzeczny z kodeksem postępowania karnego.

⁸¹ Por. J. Grajewski, *Przebieg procesu...*, s. 43.

⁸² Pobieźnie na tym przykładzie: M. Gabriel-Węglowski, *Uwagi...*, s. 38–39.

te pokrywają się w zakresach swojej semantycznej zawartości. Organ formułujący treść postanowienia opatruje je datą w momencie sporządzenia i data ta jest datą wydania tego postanowienia. Ustawodawca w tym miejscu używa sformułowania „wydanie postanowienia”, choć daleko jeszcze do jego ogłoszenia (zresztą nie każde postanowienie musi być ogłoszone, np. postanowienie prokuratora o przedłużeniu okresu trwania śledztwa – art. 310 § 2 k.p.k. lub dochodzenia – art. 325i § 1 zd. 2 k.p.k.), a z wydaniem absolutnej większości postanowień nie łączy się obowiązek niezwłocznego przesłuchania osoby. Zgodnie zatem z przepisem art. 94 § 1 pkt 2 k.p.k. postanowienie jest wydane, choć nie zostało, a czasami nawet nie musi zostać, promulgowane. Gdyby przyjąć, że wydanie nastąpi dopiero po promulgacji sporządzonego postanowienia, która to data najczęściej nie jest wiadoma w momencie sporządzania postanowienia, to organ, który poznał już datę promulgacji, musiałby „wracać” do etapu sporządzania postanowienia i zmienić wskazaną wtedy datę jego wydania. Oczywiście takie rozumienie „daty wydania” postanowienia jest absurdalne.

Artykuł 94 k.p.k. określający wymogi formalne treści postanowień jest przepisem ogólnym, zaś przepisy szczególne mogą formułować dodatkowe wymogi dla danego rodzaju postanowień. W ten sposób docieramy do art. 313 § 2 k.p.k. określającego szczególne wymogi formalne treści postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Istotny jest jego fragment wskazujący na fakt, że postanowienie tego rodzaju „zawiera wskazanie podejrzanego”. Oznacza to tylko tyle, że „podejrzany” jest wskazany (a więc pojawia się jako podmiot postępowania przygotowawczego) z chwilą zakończenia czynności technicznej sporządzania treści postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Dana osoba określona jest już zatem jako „podejrzany” w momencie zakończenia konstruowania treści postanowienia o przedstawieniu jego zarzutów i opatrzenia tego dokumentu podpisem uprawnionej osoby, a więc jest podejrzanym w momencie sporządzenia tego postanowienia. Zatem i analiza tego przepisu nakazuje przyjąć, iż mamy do czynienia z podejrzanym, pomimo że promulgacja sporządzonego postanowienia jeszcze się nie zaczęła (i co więcej może się nawet nigdy nie odbyć, gdyż, zanim to np. nastąpi, ujawniona zostanie przesłanka do umorzenia prowadzonego postępowania).

Kolejny istotny przepis to art. 129 § 1 k.p.k. Zgodnie z nim w wezwaniu do stawienia kierowanym przez organ procesowy do określonej osoby należy oznaczyć m.in., „w jakim charakterze” ma ona stawić się na to wezwanie. Z innych przepisów wynika natomiast, że na wezwania mają się stawiać jedynie: oskarżeni (art. 75 § 1 k.p.k.), podejrzani (art. 75 § 1 k.p.k. w zw. z art. 71 § 3 k.p.k.), świadkowie (art. 177 § 1 k.p.k.), biegli (art. 177 § 1 k.p.k. w zw. z art. 197 § 3 k.p.k.), tłumacze (art. 204 § 1 k.p.k.) oraz specjaliści (art. 204 § 1 k.p.k. w zw. z art. 206 § 1 k.p.k.). Skoro zatem wezwanie ma służyć zapewnieniu stawienia osoby, z którą organ prowadzący postę-

powanie zamierza wykonać określoną czynność procesową, to w rozpatrywanym przypadku – z uwzględnieniem sekwencji czynności określonych w art. 313 § 1 k.p.k. – ma to być czynność polegająca na ogłoszeniu tej osobie treści postanowienia o przedstawieniu zarzutów, a następnie jej przesłuchaniu. Nie jest bowiem potrzebna jej obecność przy samym sporządzeniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów. W takiej sytuacji przed wysłaniem wezwania postanowienie o przedstawieniu zarzutów musi być już sporządzone. Nie wydaje się bowiem możliwe i prawnie dopuszczalne, aby organ procesowy wysyłał wezwanie do danej osoby, nie wiedząc, w jakim charakterze chce ją wezwać. Powstaje zatem pytanie, w jakim charakterze organ procesowy ma wezwać osobę, co do której sporządził postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ale jeszcze go jej nie ogłosił i nie przesłuchał tej osoby w odniesieniu do treści mającego być ogłoszonym zarzutem? Wydaje się oczywiste, że w rachubę wchodzi jedynie możliwość wezwania jako („w charakterze”) świadka lub podejrzanego. Z oczywistych względów nie ma potrzeby brać w tym przypadku pod uwagę możliwości wezwania w charakterze biegłego, specjalisty czy tłumacza. Tak więc konieczność określenia charakteru (procesowego statusu) osoby, wobec której już sporządzono, ale jeszcze nie ogłoszono jej postanowienia o przedstawieniu zarzutów, wskazuje, że status ten posiada się już z chwilą sporządzenia postanowienia o przedstawieniu zarzutów, bo osoba, która otrzyma wezwanie, musi mieć świadomość, w jakim charakterze ma się stawić. Nie wydaje się, aby dopuszczalne było oznaczenie w wezwaniu do stawiennictwa na czynność ogłoszenia treści zarzutu i przesłuchania osoby, że wzywa się ją w charakterze świadka. Byłoby to sprzeczne z zasadą informowania uczestników postępowania o ich prawach i obowiązkach (art. 16 k.p.k.). Z pewnością też byłoby to sprzeczne z zasadą prawa do obrony (art. 6 k.p.k.), a to chociażby z tego powodu, że wezwany, spodziewając się przesłuchania w charakterze świadka, stawiłby się bez obrońcy, którego mógłby chcieć ustanowić lub o ustanowienie którego wnosić, gdyby wiedział, że udaje się na wezwanie „w charakterze podejrzanego”. W tej sytuacji oczywistym staje się, że organ wzywający osobę do wykonania czynności ogłoszenia treści zarzutu i jej przesłuchania winien jest oznaczyć status procesowy wzywanej w wezwaniu jako „podejrzanego”⁸³. Z tym zatem statusem osoba ta przystąpić powinna do dalszych czynności składających się na instytucję przedstawienia zarzutów, a to do ogłoszenia treści zarzutu, a następnie do przesłuchania. Nie logiczne byłoby także, że gdyby z jakiegokolwiek powodu do czynności

⁸³ Zgodnie z treścią urzędowego druku wezwania podejrzanego w postępowaniu karnym stosowanego w jednostkach Prokuratury i Policji (druk „MS-12”) osoba wypełniająca ten druk ma możliwość wyboru jednej z następujących możliwości przy wskazywaniu „charakteru”, w jakim ma się stawić wzywana osoba: podejrzany, świadek, biegły, tłumacz i specjalista. Pozostałe opcje winno się skreślić.

ogłoszenia treści zarzutu i przesłuchania nie doszło już po wysłaniu (i odebraniu) wezwania, to osoba wzywana traciłaby określony w wezwaniu status podejrzanego i „wracała” do innej roli procesowej („świadka”, a może do nieokreślonego ustawowo statusu „osoby podejranej”)?⁸⁴ Takie spojrzenie na przepis art. 129 k.p.k. prowadzi do wniosku, że postanowienie o przedstawieniu zarzutów jest „wydane” z chwilą jego „sporządzenia”, bowiem wtedy inauguruje podejrzanego jako stronę prowadzonego postępowania przygotowawczego, do której kierowane jest wezwanie do stawienia w tym właśnie charakterze. To „podejrzanyemu” ogłasza się treść zarzutu i przesłuchuje go – w tym zaś miejscu odwołać się trzeba do uwag poczynionych wyżej odnośnie art. 313 § 1 k.p.k.⁸⁵

Jeżeli przyjąć, że podejrzanym jest osoba, w odniesieniu do której sporządzono postanowienie o przedstawieniu zarzutów, a następnie go jej ogłoszono i przesłuchano ją w tym charakterze, to pojawia się problem wynikający z analizy treści kolejnego przepisu. Zwrócić uwagę w tym miejscu należy na art. 300 k.p.k. Przepis ten wprowadza obowiązek pisemnego pouczenia „podejrzanego” o jego prawach i obowiązkach, co ma nastąpić „przed pierwszym przesłuchaniem”. „Przed pierwszym przesłuchaniem” oznacza tylko tyle, że z pewnością po „sporządzeniu” postanowienia o przedstawieniu zarzutów (oczywistym jest, że nie wcześniej), a jednocześnie przed lub niezwłocznie po ogłoszeniu treści tego postanowienia (tego przepis nie wyjaśnia). Ważne jest tu zaś to, że ustawodawca operuje pojęciem „podejrzanego” wobec osoby, której z pewnością jeszcze nie przesłuchano w charakterze podejrzanego, a być może nawet jej jeszcze nie ogłoszono treści sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Możemy mieć zatem do czynienia z „podejrzany” (nie popadając w niekonsekwencję logiczną) jako osobą, wobec której jedynie sporządzono postanowienie o przedstawieniu zarzutów. Prowadzi to do wniosku, że już sporządzenie tego postanowienia jest jego wydaniem, gdyż jest wystarczające do wykreowania podejrzanego. Rozumowanie takie znajduje poparcie w treści przepisu art. 143 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 71 § 3 k.p.k. nakazującego protokołowanie czynności przesłuchania podejrzanego. Taki nakaz prowadzi do wniosku, że podejrzanym jest się już po sporządzeniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów i po jego ogłoszeniu, a jeszcze przed przesłuchaniem w tym charakterze, gdyż przystępując do otwarcia protokołu tej czynności organ przystępuje do przesłuchania „podejrzanego”. Taki sam wniosek płynie z treści art. 325h k.p.k., w którym mowa o konieczności przesłuchania podejrzanego nawet, gdy w dochodzeniu skierowanie jego toku przeciwko osobie następu-

---

⁸⁴ Por. M. Gabriel-Węglowski, *Uwagi...*, s. 40–41; J. Grajewski, *Przebieg procesu...*, s. 42–43; J. Tyłman, *Gwarancje procesowe podejrzanego...*, s. 66.

⁸⁵ Por. M. Gabriel-Węglowski, *ibidem*.

je poprzez sporządzenie i ogłoszenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów, a nie w sposób określony w art. 325g § 2 k.p.k.

Z odpowiedniego spojrzenia na art. 301 k.p.k. również wynika wniosek, że „wydanie” postanowienia o przedstawieniu zarzutów nie zachodzi dopiero po ogłoszeniu treści sporządzonego wcześniej postanowienia o przedstawieniu zarzutów i przesłuchaniu osoby, której to postanowienie dotyczy. Zauważmy, że zgodnie z art. 301 k.p.k. osoba określana jako „podejrzany” może żądać, aby ją przesłuchano z udziałem obrońcy. Mamy zatem sytuację, w której do przesłuchania jeszcze nie doszło – może nawet nastąpić to znacznie później z uwagi na odroczenie terminu przesłuchania w związku z żądaniem asysty obrońcy⁸⁶ – a w postępowaniu występuje już „podejrzany”. Słusznie zresztą zauważono w doktrynie, że gdyby taki uczestnik postępowania nie był na tym etapie śledztwa czy dochodzenia „podejrzany”, to nie mógłby korzystać z pomocy obrońcy⁸⁷. O prawie do zgłoszenia żądania zawezwania obrońcy do czynności „podejrzany” musi być pouczony przed „pierwszym” przesłuchaniem zgodnie z art. 300 § 1 k.p.k. Istotne jest właśnie to, że art. 301 k.p.k. dotyczy sytuacji sprzed pierwszego przesłuchania, a więc z tego etapu postępowania przygotowawczego, w którym pojawia się zagadnienie określenia momentu skierowania tego postępowania przeciwko osobie, tzn. określenie momentu, kiedy zostaje „wydane” postanowienie o przedstawieniu zarzutów. Artykuł 301 k.p.k. bowiem, mówiąc o podejrzanym, jednocześnie wyraźnie wskazuje, że jego uprawnienie do żądania udziału obrońcy w przesłuchaniu wyczerpuje się na jednym przesłuchaniu, gdyż przepis używa słowa „przesłuchanie” w liczbie pojedynczej. Stąd wniosek, że przede wszystkim będzie to pierwsze przesłuchanie w toku postępowania, do którego osoba przystępuje już – w myśl tego przepisu – jako podejrzany⁸⁸.

Niektóre postanowienia są „wydane”, pomimo że nie zostały jeszcze ogłoszone osobom uprawnionym, a być może nigdy ogłoszone nie będą. Chodzi tu o postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia, umorzeniu dochodzenia (z wyjątkiem określonym w art. 325f § 1 k.p.k.) oraz o zawieszeniu dochodzenia, które „wydaje” prowadzący dochodzenie (art. 325e § 1 I § 2 k.p.k.). W śledztwie zaś dotyczy to postanowienia o odmowie wszczęcia lub o jego umorzeniu wydanego przez Policję (art. 305 § 3 zd. 2 *in fine* k.p.k.), a także nie sporządzonego przez prokuratora postanowienia o zawieszeniu postępowania przygotowawczego prowadzonego w tej formie (art. 325 k.p.k.). Postanowienia tego rodzaju są „wydane” – zgodnie z literal-

⁸⁶ Por. T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego..., s. 730.

⁸⁷ Por. M. Gabriel-Węglowski, Uwagi..., s. 43; J. Kasiura, Moment wszczęcia..., s. 72.

⁸⁸ Por. T. Grzegorzczak, *ibidem*, s. 731. Odmiennie J. Grajewski, Przebieg procesu..., s. 44.

nym brzmieniem wskazanych przepisów – jeszcze przed zatwierdzeniem przez prokuratora, która to czynność dopiero umożliwi ich ogłoszenie uprawnionym osobom, czy to przez doręczenie odpisu, czy poprzez powiadomienie o ich wydaniu (art. 100 § 2 k.p.k. w zw. z art. 106 k.p.k.). Mało tego – na mocy użytego przez ustawodawcę sformułowania – są one „wydane”, nawet jeśli potem spotkają się z odmową zatwierdzenia przez prokuratora i zakończą swój byt jedynie jako „postanowienia niepełne”, nigdy nie będąc ogłoszonymi⁸⁹. „Wydanie” zatem tego rodzaju postanowień oznacza tyle samo co ich „sporządzenie” – bez dalszych warunków⁹⁰.

Idąc tym tropem, wskazać trzeba, że niezwłocznie po otrzymaniu powiadomienia o przestępstwie organ powołany do prowadzenia postępowania przygotowawczego obowiązany jest „wydać postanowienie o wszczęciu bądź o odmowie wszczęcia śledztwa”, jeżeli oczywiście istnieje odpowiednia podstawa faktyczna (art. 305 § 1 k.p.k. w zw. z art. 303 k.p.k.). Również i w tym przepisie ustawodawca wyraźnie ujawnia wolę nadania znaczenia zwrotowi „wydać” postanowienie w sposób odpowiadający znaczeniu zwrotu „sporządzić” postanowienie. Są bowiem postanowienia tego rodzaju „wydane”, nawet jeśli nie zostaną ogłoszone uprawnionym osobom i podmiotom poprzez powiadomienie ich o zaistnieniu takich czynności. Wniosek ten płynie z faktu przyznania określonym uczestnikom postępowania prawa do zażalenia na brak uzyskania informacji o wydaniu tych postanowień (art. 306 § 3 k.p.k. w zw. z art. 305 § 1 k.p.k.). Zażalenie służy na brak informacji, a nie na zaniechanie czynności wydania postanowień tego rodzaju. W tym ujęciu, z zestawienia treści art. 305 § 1 k.p.k. i art. 306 § 3 k.p.k. wyraźnie wynika, że czym innym jest wydanie postanowienia, a czym innym jego ogłoszenie poprzez powiadomienie o wcześniej zaistniałym wydaniu. Taka sama sytuacja ma miejsce w razie „wydania ponownego postanowienia o umorzeniu postępowania lub odmowie jego wszczęcia” (art. 330 § 2 k.p.k.). Później następuje czynność powiadomienia o wydaniu tego postanowienia, która należy już do zakresu działań promulgujących wydane postanowienie – wyraźnego odróżnienia tych dwóch etapów można doszukać się w treści art. 55 § 1 k.p.k.

Przytoczone wyżej argumenty wynikające z analizy językowej oraz logicznej wybranych przepisów kodeksu postępowania karnego nakazują przyłączyć się do podnoszonych już wcześniej głosów, twierdzących, że w rozumieniu obowiązującego kodeksu postępowania karnego zwrot „wydanie (postanowienia o przedstawieniu zarzutów)” jest tożsamy ze zwrotem „sporządzenie” tego postanowienia. Innymi słowy do desygnatów tego wyrażenia ustawowego nie można zaliczyć – w oparciu o reguły wykładni języ-

---

⁸⁹ Por. K. Marszał, (w:) K. Marszał, S. Stachowiak, K. Zgrzyzek, *Proces...*, s. 309.

⁹⁰ Por. M. Gabriel-Węglowski, *Uwagi...*, s. 37–38.

kowej oraz analizę logiczną konstrukcji poszczególnych przepisów – dalszych czynności następujących po sporządzeniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów w postaci ogłoszenia jego treści oraz przesłuchania osoby, wobec której postanowienie to wydano. Wniosek taki oparty jest o założenie, że ustawodawca jest racjonalny i do oznaczenia jednakowych pojęć używa jednakowych określeń, a różnych pojęć nie oznacza tymi samymi określeniami⁹¹. Podsumowując, należy stwierdzić, że prezentowany przez część przedstawicieli doktryny oraz w zasadzie w zupełności ostatnie orzecznictwo pogląd, jakoby „wydanie” postanowienia o przedstawieniu zarzutów było czynnością złożoną z trzech etapów: sporządzenia tego postanowienia, jego ogłoszenia i przesłuchania podejrzanego (poza wyjątkiem przewidzianym w art. 313 § 1 *in fine* k.p.k.) nie wytrzymuje konfrontacji z efektami próby wyznaczenia zakresu znaczeniowego tego zwrotu za pomocą użytych w niniejszej pracy instrumentów wykładni. Taka konstatacja dowodzi, że pomiędzy wykładnią językową przedmiotowego zwrotu a dominującą i opartą na wykładni celowościowej koncepcją prymatu gwarancyjnego znaczenia sformułowania „wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów” istnieje istotna rozbieżność o potencjalnie doniosłych konsekwencjach praktycznych, czego bez większego trudu można uniknąć.

De lege ferenda należy podnieść postulat dokonania stosownych zmian legislacyjnych prowadzących do jednoznacznego określenia, kiedy postanowienie o przedstawieniu zarzutów zostaje „wydane”. Jak wyżej wskazałem, podjęta w „Regulaminie prokuratorskim” próba normatywnego wyjaśnienia znaczenia tego zwrotu nie może być przedmiotem krytyki z tego powodu, że zmierza do usunięcia istniejącej wątpliwości. Mamy tutaj bowiem przykład wieloznaczności użytego sformułowania ustawowego. Tymczasem w przypadku, gdy użyte w akcie normatywnym określenie jest wieloznaczne, istnieje nakaz sformułowania definicji legalnej. Tym bardziej, że znaczenie rozpatrywanego określenia nie jest powszechnie zrozumiałe (spectrum stanowisk przedstawiono wyżej), a nie jest też w ustawie zamieszczone w kontekście, który by tę wieloznaczność eliminował⁹². Z uwagi na podniesione wcześniej zastrzeżenia nie powinno to jednak mieć miejsca w akcie niższego rzędu, a sformułowana definicja powinna pochodzić od tego samego organu, który wydał akt prawny, w którym funkcjonuje wieloznaczny zwrot. Konieczna musiałaby być zatem interwencja legislacyjna.

Stosowna nowelizacja sprowadzić powinna się do prostego zabiegu zmieniającego treść przepisu art. 313 § 1 k.p.k., który mógłby przyjąć, w początkowej części, następujące brzmienie (zdanie pierwsze): „Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia śledztwa lub zebrane w jego toku uzasadniają

⁹¹ § 10 „Zasad techniki prawodawczej”, stanowiących załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów, przywołanego w przypisie 68.

⁹² § 146 ust. 1 punkty 1 i 3 oraz ust. 2 ww. „Zasad techniki prawodawczej”.

dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go (wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów)”. Używając typowego środka techniki prawodawczej – często pojawiającego się w innych aktach prawnych⁹³ – można w łatwy sposób uzyskać pożądany efekt jednoznacznego określenia znaczenia przedmiotowego zwrotu. Takie brzmienie art. 313 § 1 k.p.k. bezpośrednio odwoływałoby się do definicji podejrzanego zawartej w art. 71 § 1 k.p.k., tworząc z nią harmonijną całość i jednoznacznie wskazując, kiedy „wstępuje” on do prowadzonego postępowania przygotowawczego w sytuacji, gdy organ procesowy zdecydował się skierować postępowanie przeciwko danej osobie w drodze tzw. zwyczajnego przedstawienia zarzutów. Taka zmiana nie dezaktualizowałaby dorobku judykatury z ostatnich lat i w zgodzie z prezentowaną linią orzecniczą chroniłaby prawa osoby, wobec której kierowane jest postępowanie karne, mając na uwadze, że instytucja przedstawienia zarzutów ma przede wszystkim charakter gwarancyjny. Określenie „wydanie postanowienia o przedstawianiu zarzutów” uzyskałoby status zwrotu normatywnego o znaczeniu wprost wyrażonym w samym kodeksie postępowania karnego, co spowodowałoby, że w obrębie tego aktu (jak i w obrębie innych, które nakazują odpowiednie stosowanie jego przepisów) nie wolno by było posługiwać się tym określeniem w innym znaczeniu⁹⁴.

W dalszej części znowelizowanego przepisu art. 313 § 1 k.p.k. należałoby utrzymać (a nawet rozszerzyć) – słusznie wprowadzone w 2003 r. – wyjątki dopuszczające uznanie sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów za wydane, pomimo nie dokonania ogłoszenia treści tego postanowienia i przesłuchania osoby, której ono dotyczy. Przepis ten w tej części (zdanie drugie) mógłby brzmieć: „Sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów uważa się za jego wydanie, gdy niezwłoczne ogłoszenie tego postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z przyczyn leżących po stronie osoby wskazanej w tym postanowieniu jako podejrzany, w szczególności z powodu jej ukrycia się lub nieobecności”. Takie brzmienie znowelizowanego przepisu pozwalałoby jednoznacznie uznać za dokonane wydanie sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów w dwóch sytuacjach szczególnych, w których gwarancyjny charakter instytucji przedstawienia zarzutów – składającej się z pełnej sekwencji czyn-

---

⁹³ Zob. art. 46 § 1, art. 60, art. 81 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964 r., Nr 16, poz. 93); art. 13 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 267); art. 72 § 1 punkty 1 i 2 oraz § 2, art. 75, art. 164 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 1964 r., Nr 43, poz. 296); art. 1, art. 25 § 1, art. 82 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2002 r., Nr 270).

⁹⁴ § 147 ust. 1 „Zasad techniki prawodawczej”, *ibidem*.

ności określonych w art. 313 § 1 k.p.k. – musiałyby ustąpić przed wymogiem doprowadzenia do rozstrzygnięcia sprawy w rozsądnym terminie (art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.). Tylko wtedy nie naruszyłoby to gwarancji procesowych osoby, która stawałaby się podejrzanym. Przepis podkreślałby, iż sytuacja taka ma miejsce w szczególności w przypadku „ukrycia się” lub „nieobecności” tej osoby. Dotyczyłoby to zatem, po pierwsze, sytuacji, gdy niemożliwość dokonania czynności promulgacyjnych wynikałaby z zawinionych i celowych działań osoby wskazanej w treści tego postanowienia jako podejrzany, a zmierzających do „uniknięcia kontaktu” z organem prowadzącym postępowanie („ukrycie się”). Po drugie – względem redakcji art. 313 § 1 *in fine* k.p.k. w obecnym brzmieniu – chodziłoby też o każdą „nieobecność” osoby o charakterze obiektywnym. Takie ujęcie obejmowałoby sytuacje, gdy niemożliwość ustalenia miejsca pobytu osoby wskazanej w treści postanowienia o przedstawieniu zarzutów jako podejrzany wynika z przyczyn niezależnych od organu prowadzącego postępowanie karne, a nie ma pewności, że osoba ta ukrywa się („nieobecność”). Aktualnie obowiązujące zwężenie do „nieobecności w kraju” nie jest logiczne. W praktyce bowiem – z punktu widzenia biegu postępowania przygotowawczego i zabezpieczenia jego prawidłowego toku – nie ma żadnego znaczenia, czy podejrzany jest nieobecny w kraju (przebywa za granicą), czy też jest po prostu nieobecny, co oznacza, że może również przebywać w kraju, ale nie wiadomo gdzie, stan ten nie zmienia się, a brak jest dowodów, że się „ukrywa”. Obecnie, gdy nie ma pewności, że osoba objęta postanowieniem o przedstawieniu zarzutów ukrywa się, a jednocześnie nie wiadomo, czy przebywa za granicą („nieobecność w kraju”), nie można uznać sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów za wydane (*a contrario* art. 313 § 1 *in fine* k.p.k.). Co za tym idzie, dopuszczenie uznania sporządzonego postanowienia o przedstawieniu zarzutów za „wydane” w przypadku każdej nieobecności dawałoby widoki na szybsze doprowadzenie do ustalenia miejsca pobytu podejrzanego i wykonania czynności promulgacyjnych sporządzonego postanowienia. Takie rozwiązanie zwiększałoby szanse na doprowadzenie do rozstrzygnięcia sprawy (a już na pewno postępowania przygotowawczego) „w rozsądnym terminie”. Wskazanie w treści znowelizowanego przepisu, że sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów uważa się za jego wydanie, gdy niezwłoczne ogłoszenie tego postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe „z przyczyn leżących po stronie osoby wskazanej w tym postanowieniu jako podejrzany”, pozwalałoby również na uznanie skuteczności „wydania” postanowienia tego rodzaju, gdy miejsce pobytu wskazanej w nim osoby jest znane, jest ona w zasadzie „dostępna” dla organu prowadzącego postępowanie, ale nie może wziąć udziału w czynności ogłoszenia postanowienia oraz w przesłuchaniu z przyczyn wprawdzie ściśle z nią związanych, ale od niej niezależnych. Dotyczyłoby to np. sytuacji, gdy

gwarancyjny aspekt czynności towarzyszących wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów nie może zostać zrealizowany z uwagi na stan zdrowia psychicznego podejrzanego, a jednak jest pożądanym (z uwagi właśnie na zabezpieczenie interesu takiej osoby), aby została ona uznana za „podejrzanego” (upodmiotowiona w postępowaniu przygotowawczym) jedynie poprzez sporządzenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów⁹⁵. Zwrócić uwagę też trzeba, że znowelizowany w taki sposób przepis „art. 313 § 1 zd. 2 k.p.k.” posługiwałby się sformułowaniem „osoba wskazana w treści postanowienia o przedstawieniu zarzutów jako podejrzany”, co koresponduje z treścią art. 313 § 2 k.p.k. określającego wymogi formalne postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Takie określenie ustanawiałoby zatem „kandydata” na podejrzanego, który przy spełnieniu dalszych warunków – albo poprzez ogłoszenie postanowienia o przedstawieniu zarzutów i jego przesłuchanie (zasada z art. 313 § 1 zd. 1 k.p.k.), albo poprzez dopuszczenie fikcji prawnej (wyjątek od zasady określony w art. 313 § 1 zd. 2 k.p.k.) – uzyskiwałby podmiotowość procesową jako podejrzany (art. 299 § 1 k.p.k.)⁹⁶.

Issuing of a decision to present charges

Abstract

This paper explains the term “the issuing (of a decision to present charges)”, which is essential to establish when preparatory proceedings can be initiated based on the said decision. Resorting to both old and new arguments, these drawn from the linguistic and logical analysis of some particular provisions of the Penal Code, this paper seeks to address the question whether “the issuing” of the decision means just “the preparing” thereof, or includes also “the announcing” thereof or even “the hearing” of a person affected thereby. The paper ends with postulates with a view to the future law.

---

⁹⁵ Postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2012 r., sygn. II KK 302/11, Biul. PK 2012, nr 7, poz. 18–19. Por. M. Gabriel-Węglowski, Uwagi..., s. 41–43.

⁹⁶ Por. propozycję nowelizacji art. 313 § 1 k.p.k., o której pisze R. A. Stefański, Skuteczność..., s. 21.